

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hó közepén két íven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő.

Előfizetési és hirdetési díjak az erdélyi gazdasági egylet pénztárához, a lapot illető egyéb levelezések az erdélyi gazd, egylet irodájába Kolozsvárra czimzendők.

A hirdetési díj centim.-ként 4 kr.

Dr. Darányi Ignác.

Ő Felsége e hónap 2-án kelt legfelsőbb kéziratával dr. Darányi Ignácot nevezte ki Magyarország földművelésügyi miniszterévé. A Nagyméltóságú Minister úr ez alkalommal a következő leiratot intézte egyletünkhöz:

„Az Erdélyi Gazdasági Egyletnek

1434. sz.

Kolozsvártt.

eln.

Ő császári és apostoli királyi Felsége e hó 2-án Bécsben kelt legfelsőbb kéziratával engem földművelésügyi magyar ministerévé legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

Midőn tehát a mai napon a földművelésügyi ministerium vezetését átvennem, szívesen jelentem ki, hogy hazánk földművelésügyi érdekeinek előmozdítását célzó tevékenységemben az egyesület közreműködésére is számítok s biztosíthatom egyuttal az egyesületet, hogy örömmre fog szolgálni, ha hasonló törekvéseit magam részéről is támogathatom.

Budapesten, 1895. évi november hó 6-án.

Darányi.

Üdvözljük földmivelésügyi miniszterünket e nagyfontosságú tárcza átvétele alkalmából s midőn megtisztelő kegyes leiratáért hálás köszönetet mondunk, teljes bizalommal vagyunk aziránt, hogy — mint kiváló szakember és viszonyaink alapos ismerője — erdélyi részeink fontos mezőgazdasági ügyeit, minő a most szőnyegen levő országos érdekű lótenyésztési kérdés is -- mindig jóakaratu figyelmében fogja részesíteni és elintézni.

Egyesületi élet.

Allatkiállítási szakosztályunk ez évi rendes közgyűlését, alapszabályai IX. cz. 17. §-ának 3. bekezd. értelmében e hó 13-án tartotta meg.

Gr. Bánffy György szakosztályi elnök szép beszéddel nyitotta meg a közgyűlést, örömének adva kifejezést az idei év sikerülte felett.

Ezután az egylet titkára olvasta fel a szakosztály ez évi működéséről szóló jelentését, melynek az egylet hivatalos lapjában való teljes szövegu közlése — és a napilapoknak ennek átvételére való felhivása — egyhangulag elhatározottat.

Következett ezután a Vöröss Sándor, Dr. Gajzágó Antal és Dr. Szentkirályi Ákos tagtársakból álló zárszámadás vizsgáló bizottság jelentése, mely szerint a szakosztály ez évi budgetjét 16829 frt 47 kr. bevétel, 9271 frt 18 kr. kiadás és 7558 frt 29 kr. maradvánnyal helyesen elszámolva találván, egyl. pénztárnoknak a rendes felmentvény megadatott.

Végül Dr. Szentkirályi Ákos tagtárs nagy hatással megindokolt indítványára és lelkes éljenzés közt szavazott jegyzőkönyvi elismerést és köszönetet a közgyűlés Gr. Bánffy György szakosztályi elnöknek buzgó és eredményes működéséért.

A szakosztály ez évi működését tárgyzáo jelentést lapunk mai mellékleteként veszik olvasóink.

Meghívó. 1124. sz. 1895. Az erdélyi gazdasági egyesület igazgató választmánya 1895. november hó 21-én (csüörtökön) d. e. 10 órakor ülést tart az egyesület hivatali helyiségében (Kolozsvártt, belközép-utca 11. sz.), melyre a tag urakat van szerencsénk meghívni.

Az ülés tárgyai:

1. Mult október 10-iki ülés jegyzőkönyvének felolvasása, hitelesítése és jelentés a határozatok végrehajtásáról. (1121. i. sz.)
  2. Pénztári jelentés október hóról és folyó költségek utalványozása (1120. i. sz.)
  3. Jelentés a heremagraktár felügyelő bizottság f. hó 7-diki üléséről (1122. i. sz.)
  4. A lapfelügyelőbizottság javaslata az egyesület hivatalos lapjának 1896-dik évben miként leendő szerkesztésére vonatkozólag. 7-iki ülésből. (1123. i. sz.)
  5. Miniszteri leirat a heremagtisztítóraktár ujon átdolgozott kezelési szabályzatának tudomásul vételéről. (955. i. sz.)
  6. Miniszteri leirat a milleniumi állatkiállítások sorrendjére vonatkozólag. (981. i. sz.)
  7. Miniszteri leirat a szőlővessző behozatali tilalom ügyében. (992. i. sz.)
  8. A »Hungária« budapesti műtrágyagyár részvénytársaság ajánlata az igazgató választmányhoz az egyesületi tagoknak nyújtandó % és más kedvezményekről. (1016. i. sz.)
  9. A brassói iparkamara jelentése 1894. évről. (993. i. sz.)
  10. Gazdasági egyesületek millenárius kiállítása elnökségének átirata. (985. i. sz.)
  11. Fogarasi áll. ménes intézet tárgyában tett felszólításra eddig beérkezett válaszok. (1017., 1018., 1056., 1091., 1092., 1093., 1096. és 1098. i. sz.)
  12. Az ülés napjáig beérkező fontosabb tárgyak és
  13. Indítványok.
- Kolozsvárt, 1895. november hó 12.

Az Elnökség.

A fogarasi állami ménes ügye.

Köztudomásu már gazdatársaink előtt az a mozgalom, melyet egyletünk → a fogarasi ménes felosztásának hírére — indított és folytat az aug. 30-iki gazdaértekezlet kezdeményezésére, egy az erdélyi igényeknek megfelelő és jól szervezett állami ménes intézet fentartása tárgyában. Egyletünk ezen — erdélyi lótenyésztésünk létérdekeiért küzdő — üdvös akciójának három kiemelkedőbb mozzanatát a következő okmányok örökítik meg:

* * *

Az aug. 30-iki gazdaértekezlet határozatából szövegezett és gr. Festetics Andor föld-mívelésügyi miniszterhez okt. 3-án küldött-ségileg kézbesített felirat: *

Nagyméltóságú Miniszter! Kegyelmes Ur!

Amaz intézkedések között, a melyekkel Nagyméltóságod az erdélyi részekben a mezőgazdaság és az állattenyésztés emelésére létesített állami intézményeket reformálni törekszik, nagy aggodalmat okozott az erdélyi részek mezőgazdáinak és állattenyésztőinek a fogarasi állami ménes sorsa.

E hazarész nehéz gazdasági viszonyai között a lótenyésztésre vagyunk utalva és a kitaró és kevesebb igényü erdélyi lovak régi és jó hírneve révén ugy az erdélyi gazdasági egyesület, mint minden öntudatos tenyésztő arra törekedett, hogy e jövedelmező tenyésztési ágat fejlessze és az elébe gördülő akadályokat elhárítsa.

E törekvésben a fogarasi állami ménes eddigelé segítségül is szolgált. Nem állítjuk ugyan, hogy e ménes intézet igényeinket mindenekben kielégítette, de tudván azt, hogy felállításánál az egész ország közgazdasági tekintetei mérlegelésével megállapított fő cél az volt, hogy itt oly tenyészirány fejlesztessék, a mely a többi állami ménesben ápolva nincs s a mely azokat kiegészítse, a fogarasi ménest az erdélyi részekben, a hol kitaró és edzett állatokra van szükség, még is helyén valólag tudtuk.

És most arról értesülünk, hogy Nagyméltóságod e ménest felosztalni szándékozik.

Megvagyunk győződve, hogy Nagyméltóságodnak nincs, nem lehet szándéka ez országrészt csak egy napig is ménes intézet nél-

* Tudósítás lapunk mult számában jött.

kül hagyni, a mint hogy nem lehet szándéka Nagyméltóságodnak az erdélyi részek gazdaközönségén, a mely ugyan eléggé hozzászokott ahhoz, hogy igényeit szcrényre szabja, oly súlyos sérelmet ejteni, a mely egyrészt velünk szemben méltánytalan, de másrészt a régi Erdély állattenyésztésére s így az egész ország közgazdasági életére káros és veszélyfejllesztő volna.

De arról is tudomásunk van, hogy a fogarasi ménes sorsának eldölésénél főleg pénzügyi, jövedelmezési szempontok az irányadók és így még is jogosult a mi aggodalmunk, hogy a meglevő ménes felozlatásának czélja csakugyan az é, hogy egy jobb, megfelelőbb, de mindenesetre már az alapításnál tetemesebb költségbe kerülő új intézet állittassék fel?

Épen azért alólirottak a kolozsvári XI-ik tenyészállat kiállításra az erdélyi részekből összegyűlt mezőgazdák és állattenyésztők értekezletének megbizottjai, úgy is mint az erdélyi országos gazdasági egyesület állattenyésztési osztályának tagjai egyértelemmel jelentjük ki Nagyméltóságodnak, hogy az erdélyi részekben állami ménes létezését teljességgel nem s a legrövidebb időre sem nélkülözhetjük, és ezért illő tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, hogy:

Méltóztassék a fogarasi állami ménest mindaddig fentartani, a mig az erdélyi részekben esetleg alkalmasabb helyen és megfelelőbb tenyészirányu állami ménes *tényleg* nem létesittetik, és a mennyiben a fogarasi ménes vagy a helyébe felállítandó új állami ménes ügyében Nagyméltóságod döntő lépést tart szükségesnek:

Méltóztassék az erdélyi gazdasági egylet képviselőiből és az erdélyi részek jelentékenyebb lótenyésztőiből szaktanácskozást hivni össze és annak véleményét meghallgatni.

Fogadja Nagyméltóságod őszinte tiszteletünk nyilvánítását.
Kolozsvártt, 1895. augusztus 30.

Béldi Tivadar,
Gróf Bethlen András,
Gróf Bethlen Bálint,
Gróf Bethlen Károly,
Gróf Kornis Viktor,
Miksa Imre,

Gr. Bánffy György.
Br. Szentkereszty Pál,
Szentkirályi Gyula,
Dr. Szentkirályi Kálmán,
Sigmond Dezső,
Gróf Teleki Samu,
Gróf Wass Jenő,

Báró Wesselényi Béla.

Az egyesület állatkiállítási szakosztályának átirata az anyaegylethez:

Mélyen tisztelt Igazgató-választmány!

A folyó évi augusztus hó végén megtartott XI-ik tenyészállatkiállításra ide összegyűlt nagyszámu erdélyrészi mezőgazda és lótenyésztő amaz óhajtást nyilvánította, hogy a fogarasi állami ménes dolga, a melynek felosztása hirlett, megbeszéltessek és az erdélyrészi lótenyésztők érdekeinek védelmére követendő egyöntetű eljárás megállapittassék.

Az érdekelt gazdatársak f. évi augusztus hó 30-án népes értekezletet tartottak, a melyen való elnökléssel igénytelen személyemet tisztelték meg s ez értekezlet egyértelemmel elhatározta, hogy a földmivelésügyi m. k. minister ur felkéressék, hogy a fogarasi állami ménest mindaddig tartsa fenn, a mig az erdélyi részekben, esetleg alkalmasabb helyen és megfelelőbb tenyészirányu állami ménes tényleg nem létesittetik és a mennyiben a fogarasi ménes vagy a helyébe felállítandó új állami ménes ügyében döntő lépést tart szükségesnek, az erdélyi gazdasági egyesület képviselőiből s az erdélyi részek jelentékenyebb lótenyésztőiből szaktanácskozást hívjon össze és annak véleményét hallgassa meg.

Egyszersmind az értekezlet 14 tagu bizottságot küldött ki elnökletem alatt Béli Tivadar, gróf Bethlen András, gróf Bethlen Bálint, gróf Bethlen Károly, gróf Kornis Viktor, Miksa Imre, báró Szentkereszty Pál, Szentkirályi Gyula, dr. Szentkirályi Kálmán, Sigmund Dezső, gróf Teleki Samu, gróf Wass Jenő és báró Wesselényi Béla személyében és feladatává tette, hogy a feliratot megszövegezze és alkalmas időben a földmivelésügyi m. kir. Minister urnak átnyujtsa.

A bizottság másnap megállapította a feliratot, kimondván, hogy az aktioban az erdélyi gazdasági egyesület állattenyésztési és állatkiállítási szakosztálya, mint szervezett gazdasági tényező, vállaljon szerepet és e feliratot a bizottságnak négy megjelent tagja kíséretében e hó 3-án a földmivelésügyi m. k. Minister urnak átadtam.

A Minister úr ez alkalommal kijelentette, hogy a fogarasi ménes felosztása már bevezetett dolog, ahhoz a ministertanács hozzájárult és azt Ő Felsege, a ki ugy is mint legfőbb Hadur ki-

válóan érdeklődik a lótenyésztés iránt, jóváhagyta. A felosztást a Minister ur azzal indokolta, hogy a ménes gazdálkodása állandóan tetemes kárral járt; az évi hiány 70—75 ezer forint volt. Ily anyagi károsodás mellett számba kellett venni, hogy nyújt-e a ménes akkora közgazdasági hasznot, a mennyi ezt a direkt deficitet illően pótolná. Ezt azonban a Minister ur nem találta. Előadása szerint már maga a ménes helye nem volt alkalmas, az égalji és a legeltetési viszonyok kedvezőtlenek, a 100—102 anyakanczából álló törzsszállomány fogamzása körülbelül 50% volt és az évi 50—52 ivadékból még átlag szintén akkora % elhullott. Ugy, hogy alig 25 darab állat kerülhetett évenként eladásra; a melyeknek azonban az erdélyi részekben nem volt jó keresletük, sőt a száz vidékek egyenesen perhorreskáltak.

A Minister urnak e kijelentésére kötelességemnek tartottam megjegyezni, hogy az erdélyrészi tenyésztő itthon csak a selejte-sebb állatokhoz jutott, azért nem volt nagy a kereslet, azt pedig nem lehet kívánni, hogy vásárlás céljából a fővárosba tegyen költséges utat, a mikor maga a fajta sem volt olyan, a mely a mostani üzleti igényeket kielégitené. S mivel a fogarasi ménest illetőleg a Minister ur határozott választ adott, a küldöttség többi tagjaival együtt a felterjesztés második kérelmét szorgalmaztam és egy alkalmasabb helyen s megfelelőbb tenyészirányu ménes mielőbbi felállítását s erre nézve az erdélyrészi állattenyésztők véleményének meghallgatását hangsúlyoztam.

A Minister ur azt válaszolta, hogy — nézete szerint — az erdélyi részek lótenyésztésén inkább segít a méntelepeknek egygyel szaporítása s az állomásokon megfelelőbb anyag beállítása; de új állami ménes felállítása ellen sincs kifogása s erre nézve hajlandó kihallgatni az erdélyrészi szakértő lótenyésztőket, a kiktől azonban azt kéri, hogy óhajtásaikat határozott alakban és adatokkal indokolva terjesszék elő. Végül kilátásba helyezte, hogy november hó elején Kolozsvárra érkezik, a mikor bővebb tájékozást szerez ez ügyről s a mikorra célszerűnek mondotta, hogy az erdélyi gazdasági egyesület nevezze meg azokat, a kiknek véleményét meghallgatandónak tartja.

Ezek bejelentése után van szerencsém kérni a mélyen tisztelt igazgató-választmányt, hogy:

a) az erdélyi részekben felállítandó ménes ügyét vegye kezeibe és szorgalmazza. Ehhez képest

b) szerezzen be adatokat a ménes-intézetektől, ménállomásoktól, méntelepektől, a megyei lótenyésztő-bizottsági elnököktől és a nagyobb tenyésztőktől, hogy az utolsó 10 év alatt mily fajtájú lovakat használtak fedezési célokra s mily eredménnyel? és a nagyobb tenyésztőktől kérjen véleményt, hogy hol találnák célszerűnek a ménes felállítását és mily tenyésziránynyal?

c) S mihelyt a kellő adatok rendelkezésre állanak, tegyen előterjesztést a földmivelésügyi m. k. Minister urnak egy szaktanácskozás összehívása iránt s e tanácskozásba való meghívásra hozzon javaslatba az erdélyi gazdasági egyletből négy tagot, minden erdélyrészi és a kapcsolt részlebeli gazdasági egyletből egy-egy tagot, e területen működő lótenyésztő-bizottsági elnököket és nagyobb ménestulajdonosokat és a kolozsmonostori m. k. gazdasági tanintézetben az állattenyésztés tanárát.

d) Az ügy nyilvántartására háromtagú ad hoc bizottságot válasszon.

Kolozsvár, 1895. október 10.

Fogadja a mélyen tisztelt Igazgató-választmány kiváló tiszteletem nyilváníását.

Gr. Bánffy György,
állatkiáll. szakoszt. elnök.

* * *

Ezen átirat következtében az »Erdélyi Gazdasági Egylet» a javasolt három tagú bizottságot gr. Bánffy György, br. Bánffy Ernő és dr. Szentkirályi Kálmán tagtársak személyében megválasztván, nevezettek aláírásával mult hó 17-én a következő körlevél lett Erdély nagyobb lótenyésztőinek, képviselőinek, lótenyésztő-bizottsági elnökeinek, a főispánoknak, szakegyleteknek stb. megküldve:

T. cz!

Ismeretes T. cz. előtt, hogy a földmivelésügyi m. kir. Minister ur ó Nagyméltósága a fogarasi állami ménes feloszlásával foglalkozik.

E hír behatása alatt a folyó évben Kolozsvártt megtartott tenyész-állatkiállításra hazarészünk minden vidékéről nagy számban

összeült erdélyrészi lótenyésztő tanácskozást folytatott és ezen egyhangu megállapodással hozott határozat folytán feliratban arra kérte fel a Minister urat, hogy a fogarasi állami ménest mindaddig tartsa fenn, a míg az erdélyi részekben, esetleg alkalmasabb helyen és megfelelőbb tenyész-irányú állami ménes tényleg létesíttetik és a mennyiben a fogarasi ménes vagy a helyébe felállítandó új állami ménes ügyében döntő lépést tart szükségesnek, az erdélyi gazdasági egylet képviselőiből s az erdélyi részek jelentékenyebb lótenyésztőiből szaktanácskozást hívon össze és annak véleményét hallgassa meg.

E feliratot az erdélyi gazdák küldöttsége a Minister urnak átnyujtván, ez alkalommal ő Nagyméltósága a Minister ur kijelentette; hogy a fogarasi állami ménes feloszlataása már bevégzett dolog, ahhoz a ministertanács hozzájárult és azt ő Felsége, a ki ugy is mint legfőbb Hadur, kiválóan érdeklődik a lótenyésztés iránt, jóváhagyta. A feloszlataást a Minister ur azzal indokolta, hogy a ménes gazdálkodása állandóan tetemes kárral járt; az évi hiány 70—75 ezer forint volt. Ily anyagi károsodás mellett számba kellett venni, hogy nyujt-e a ménes akkora közgazdasági hasznot, a mennyi ezt a direkt deficitet illően pótolná? Ezt azonban a Minister ur nem találta. Előadása szerint már maga a ménes helye nem volt alkalmas, az égalji és a legeltetési viszonyok kedvezőtlenek, a 100—102 anyakanczából álló törzsállomány fogamzási aránya körülbelől 50 százalék volt és az évi 50—52 ivadékból még átlag szintén akkora százalék elhullott. Ugy, hogy alig 25 darab állat kerülhetett évenként eladásra, a melyeknek azonban az erdélyi részekben nem volt jó keresletük, sőt a szász vidékek egyenesen perhorreskálták. Ő Nagyméltósága nézete szerint az erdélyi részek lótenyésztésén inkább segít a méneteleknek egygyel szaporitása s az állomásokon megfelelőbb anyag beállitása, de új állami ménes felállitása ellen sem volt a Minister urnak kifogása s erre nézve hajlandónak nyilatkozott kihallgatni az erdélyrészi szakértő lótenyésztőket, a kiktől azonban azt kéri, hogy óhajtásaikat határozott alakban és adatokkal indokolva terjesszék elő.

Az ügy ez állásában a kérdést az erdélyi gazdasági egylet vette kezébe és kimondotta, hogy annak az erdélyi gazdaközönség érdekeire legkedvezőbb megoldását szorgalmazni kötelességének is.

meri s e czélből a ménes dolgának nyilvántartására az alulírtak személyében bizottságot küldött ki s utasított, hogy az erdélyi gazdaközönség valódi szükségletét kitudakolandó, az erdélyi lótenyésztés vezér-férfiainak véleményét kérjük ki.

E nézet nyilvánítása a mily fontos, ép oly óvatosságot és komoly mérlegelést igényel s annál nemcsak az egyes tenyésztőknek netalán különleges izlése vagy igénye, hanem nélkülözésekkel küzdő hazarészünk valódi szükséglete, a lótenyésztés s főleg a népies tenyésztés színvonalának emelése, az erdélyi talaj- és égáji viszonyokra való figyelem s a lótenyésztésből régebben bőven huzott de újabban mindinkább elmaradó haszon visszaszerzése kell, hogy irányadó legyen.

De megfontolandó a nézetek nyilvánítása azért is, mert ha a földművelésügyi kormány előtt szavunknak súlyt és törekvésünknek komoly beszámítást akarunk biztosítani, akkor mindenek előtt magunknak kell a követendő irányelvekre egyértelmű megállapodásra jutni és bölcs mérséklettel és pártatlan ítélettel a kevésbé fontos érveket és igényeket a fontosabbaknak alárendelve, kötelességünk ez ország rész valódi szükségletét kimutatni, azért kitartóan küzdeni s azt sikerre is vezetni.

Bármily tág tere van is azonban az egyéni felfogás különbözőségének a kérdés részleteinél, a főelvekre nézve eltérésnek helye nem lehet; a minthogy nincs az erdélyi részek valódi közérdekét szem előtt tartó gazda, a ki itt egy állami ménes fennállását szükségesnek ne tartaná s a ki ne tudná azt, hogy ha a fogarasi ménes azelőtt oszlattatik fel, mielőtt az új állami ménes anyagi feltételei az állami költségvetésben biztosíthatnak, a már egyszer törölt kiadási tételt vissza szerezni felette nehéz, majdnem lehetetlen.

Nekünk tehát kezdet fogva kell törekednünk arra, hogy az új állami ménes létesítésére szükséges fedezet a fogarasi ménesnek az új ménes intézet létesítéséig való fentartása által biztosítható.

Ismerjük jól a nehézségeket, a melyeket a Minister ur a fogarasi ménessel szemben felhoz s azokban sok méltánylandót és megfontolandót találtunk, noha a ménesintézetnél mutatkozó deficitről tudjuk, hogy az nemcsak a ménest terheli, hanem az ott folytatott mezőgazdálkodást is. Nem lehet tehát azt állítani, hogy egy erdélyi állami ménes fentartása eo ipso deficitel jár.

A Minister ur jóindulatának tanujelét látjuk ugyan abban, hogy a méntelepek számát egygyel növelni akarja, mert amennyiben úgy vitetik keresztül, hogy az erdélyi részek rendelkezésére bocsájtandó ménállomány szaporittatik, azt helyes intézkedésnek tartjuk; de ez az állami ménes feloszlataésért nem lehet kompenzáció. Ez az intézkedés ugyanis csak folytatása a földmívelési kormány által már régebben kimondott elvnek, hogy a szegényebb vidékeken a ménnek száma fokozatosan emeltessék, a mi annyival könnyebb, mert ugyanakkor az is elhatároztatott, hogy, a hol a lótenyésztés anynyira előrehaladott, hogy az állami támogatásra kevésbé szorul rá, a vagyonosabb községek sajátjukból köteleztessenek apaállatok beszerzésére, mi által a ménnek jelentékeny része felszabadul.

Fönn kell hogy tartsuk e mellett is ama kívánságunkat, hogy az erdélyi részekben állami ménes álltassék fel; mert az állami ménes nélkülözhetetlenül szükséges azért, mivel a tenyésztésben a folytonosság által elérhető eredményt az egyes lófajták tiszta tenyésztését illetőleg csupán a magán ménesekre bizni teljes megnyugvással nem lehet; minthogy azok állandó tartama nem biztosított s rendszerint az egyes tulajdonosok személyi hajlandóságaitól s vagyoni viszonyaitól függő.

Ez okból tart fenn az állam Kis-Béren pepiner angol kanczaanyagot, Bábolnán tiszta arabs tenyészetet s Mezőhegyesen, főleg az Alföld viszonyainak megfelelő állományt. Ezek mind közönségesen ismert dolgok, úgy a mostani Minister ur előtt, a ki maga is egyike az ország legkiválóbb gazdáinak, mint minden tenyésztő előtt.

Es az is ép oly ismeretes, hogy az erdélyi részekben az éghajlat és a legelő viszonyok a lótenyésztésre mennyire alkalmasok. Különösen a szívós, kitartó és kevesebb igényű lovak tenyésztésére hazánkban az erdélyinél kedvezőbb viszonyok nem léteznek. Ezt bizonyítja a mult példája, az erdélyi lovak régi, jó hirneve, de bizonyítják a legujabb távverseny eredmények is.

Az erdélyi magán tenyésztésről már ez évszáz legelejéről fennmaradt munkákban s ujabban gróf Wrangelnek terjedelmes művében számos adat áll rendelkezésünkre. Sajnosan látjuk ezekből, hogy az évszáz elején még 100, sőt 120 jó nevű erdélyi ménes volt, mig ma e szám leapadt egy ötödére. S minthogy a magán méne-

sek száma ily csekély s a meglevőknek fenmaradását sem lehet biztosra venni, sőt a nyomasztó gazdasági viszonyok és a birtokok feldarabolása folytán a gazdák kényszerülvén, legelő területeikből mind többet gazdasági művelés alá fogni, nincs is kilátás a magán ménesek szaporodására: az erdélyi részek hanyatló lótenyésztésének gyámolítása s a jó hirnevű konstans anyag előállítása és fenntartása céljából szükséges egy oly jellegű állami ménes, a mely a talaj és az éghajlat viszonyaiból eredő előnyöket felhasználva, egy, a mai viszonyoknak megfelelő erdélyi jellegű tenyésztést állandósít és fejleszt.

A megbeszélés és vitatkozás tárgya a vázolt alapon belül aztán lehet és kell is, hogy legyen az, hogy ezt a célt mily eszközökkel érhetjük el; hogy található-e még megfelelő számu és minőségű régi erdélyi jellegű kanczaállomány és hol, vagy pedig célszerűbb a létező állami ménesekből kiválasztandó, az erdélyi fajhoz legközelebb álló kancza-anyagot átültetni, esetleg az erdélyi részek jó nevű tenyészteteiből angol kanczákat bevásárolni?

Épen azért, hogy e részletekre nézve, melyektől függ a kivitel sikre, a legbiztosabb tájékozást szerezhessünk, fordulunk T. cz.-hez azzal a felkéréssel, hogy a következő kérdésekre nagybocsú véleményét nyilvánítani méltóztassék:

1. Az erdélyi részekben fentartandó vagy ujan felállítandó állami ménesben minő kancza-anyag szereztessék be és honnan?
2. Hány kanczából álló törzsállománynyal kezdessék meg a ménes?
3. Mily jellegű ménes alkalmaztassanak?
4. Mily tenyésztési rendszer tartassék szem előtt?
5. Mely vidék legalkalmasabb a ménes felállítására?

Kegyeskedjék T. cz. indokolt véleményét folyó évi november hó 15-ig Kolozsvárra az erdélyi gazdasági egyesület állattenyésztési szakosztályához czimezve elküldeni.

* * *

Ezen körlevél eredménye már eddig is több authentikus tollból beküldött alapos vélemény, melyekről lapunk következő számában fogunk beszámolni.

Reméljük, hogy ezek alapján a kérdés — hazarészünk létényesztésének jövője érdekében és felvirágoztatására — a legszerencsésebben lesz megoldva. T—i.

A sörárpa termesztéséről.

Ha nézzük a gabonaárakat, hamar szemünkbe tűnik, hogy manapság legmagasabb árakat fizetnek a sörfőzésre alkalmas árpáért s így önként ama kérdést intézhetjük magunkhoz, vajjon ne próbáljuk-e meg e kényesebb, drágább árpának felkarolását?

Hazánk észak-nyugati részében, a dombvidéken már régóta előszeretettel úzik a sörárpa termesztését és pedig nagy haszonnal, mert kitűnő minőségű terményt tudnak előállítani, mely külföldön is keresett czikké lőn. Nevezetesen, otthonos a sörárpa Moson, Nyitra, Pozsony, Bars, Trencsén, Szepes és Esztergommegyékben stb. s e vidékekről jó sörárpa vetőmagot tudnak beszerezni.

Az elzászi, morvai és szászországi árpákkal méltán versenyez a magyar vagy tót árpa is.

A hazai évi forgalom 20—28 millió forintra rug.

Egyforma termelési költség mellett tehát nem csupán nagyobb jövedelemre teszünk szert, ha kevesebb búzát termelünk és helyette részben sörárpát; de előbb is eladhatjuk a sörárpát, mert kereset-
tebb czikk. Külföldre is viszik, még pedig mindig nagyobb mennyiségben.

Eddig az erdélyi részekben alig találkozott valaki, ki sörárpa termelésre adta volna magát. A k.-monostori tanintézetben azonban évről-évre termelnek szintén vetni való jeles fajtáju (eredeti angol, vagy utántermésű chevalier árpát). Szinte csodálatos e körülmény, hogy Erdélyben a komlótermesztés mellett fel nem karolják a maláta árpát, pedig e dombos hegyvidékek csapadékban nem szűkölködő klímájukkal ép oly kedvezők volnának a maláta árpa termesztésére, mint a dunamölléki tájék vagy a felső vidék. Tudvalevőleg az Alföldön, a száraz meleg klíma alatt, már sokkal bizonytalanabb a szép árpa termesztése, ott még a takarmányárpa sem sikerül mindig, vékony, aszott szemű, aczélos s vastag bőré szokott lenni. Erdélyben meg érés tájon is nagy harmatok járnak, a mi a hűvösebb s nedvesebb időjárással együtt, érését késlelteti s fehér színére van nem éppen jó befolyással.

Ki jó sörárpat akar termesztetni, ismerni kell neki a sörárpa jó tulajdonságait is, melyek ezekben foglalhatók össze. Legyen az árpa: fehér színű (magnak jó a sárgás is), szép teltszemű, sulyos, vékony héjú és lisztes. A melyik aczélos, az sok proteint tartalmaz, nem keresett czikk. Továbbá a jó sörárpa gyorsan (3—5 nap alatt) és egyenletesen csirázik.

Tett vizsgálódások szerint a finom héjú árpánál, a maghám a mag sulyának 6—7%-át teszi, s a protein tartalom 8—10% szokott lenni; a suly pedig 70—75 kilora is megy.

Nagy lendületet adott a hazai sörárpa termesztésnek 1. a nemesített fajták beszerzése, meghonosítása, 2. az évről-évre tartatni szokott sörárpa-kiállítás — Budapesten. Ujabb időben pedig még külföldre (Berlin) is megyünk sörárpankkal; a mi bizonyosan nem kis mértékben járul hozzá a magyar árpa jó hírnevének megalapításához.

A ki jeles vetőmag birtokába akar jutni, forduljon a m. kormányhoz, vagy valamelyik hazai gazd. tanintézethez, hol készséggel kalauzolják arra nézve, hogy honnét szerezhethet be jutányosan jó vetőmagot.

Talán egy növényfajtánál sem járt annyi haszonnal a mag nemesítése, mint éppen az árpánál. A legjelesebb árpafajták, minők: a chevalier, oregon, golden-melon, perlett, prima donna, arany-csepp, fehér gyöngy, harák stb. mind külföldről kerültek hozzánk. A hazai vagy tótárpa nem tud versenyezni jóságra nézve a most nevezett külföldi származású árpákkal, melyekkel már nagyon sokféle találkozunk s így nem nehéz a beszerzésök s az utántermések jóságosabbak is, mint az eredetiek.

Legszebbek a hosszú, kétsoros, kónya kalászu s telt ránczos bőrrü szemek. Ezek adják az elsőrendű produktumot.

Hazánknak nemcsak éghajlata, mint fentebb mondva volt, alkalmas nagyrészt az árpatermesztésre, de megfelelő jó talajokkal is rendelkezünk. Jóllehet, az árpa a talajban ép oly válogatós, mint a klimában. Nem minden földben terem meg a sörárpa, vagyis az, a melynek a sörárpa tulajdonságaival kell birnia és különösen igényesek a nemes árpafajták.

Termesztik ugyan nálunk is az árpát sokféle talajon, de csak is a jó erőben levő közép kötöttségű földek, a minők: a homokos

agyag (vályog) és márgás talajok* — felelnék meg neki legjobban. Ismeretes dolog, hogy a homokban kisül, a kötött agyagban pedig rövid kalászu lesz s aczélos; a televénygazdag, ugynevelt iszaptalajokban pedig megdől.

A kinek tehát ilyen minőségű földje van, el ne hanyagolja a sörárpával tenni kísérletet.

Ha e két kellék ugyanis meg van, a többi a termelő dolga. Tőle függ, hogy sikerüljön a termés: az az, hogy mindazon faktor megszerzéséről gondoskodják, melyeket megkíván.

Első ezek között a *jeles vetőmag* — a jó fajta. A jó magért meg kell adni a jó árt, itt takarékoskodni nem lehet.

Legelsőnek mondható a *chevalier árpa*, mely minden évben, mint győztes kerekedik felül — társai között. Vannak ugyan egyéb jeles fajták is, s a honi (tót árpa) is beválik néhol jól. Tegyük próbákat, ha egyik vagy másik fajta nem sikerül. És mivel a nemesített, nyugati származású árpák nálunk pár év múlva rendszeren visszafajtáznak (degeneralodnak) időnként cseréljük a magot s vessünk szebbet. Ilyen terménynél, mint a sörárpa, e költség ki fogja magát fizetni.

Második kellék: a termékeny, tiszta föld, tehát ne legyen az sovány, ne legyen az gyomviránnyal ellepett; mindazon dolgokon jó talajmiveléssel és trágyázással lehet segíteni.

Az árpa kitűnően elkészített földet kíván. Egy kalászos sem kíván oly jó munkát, mint éppen az árpa. Ha kötött a földje s csak egyszer szántjuk, az rögsen marad s az árpa nem diszlik benne.

Az árpa földjét *őszi* kell előkészíteni tarló-töréssel s elegendő mély őszi szántással. A fagy porhanyítja meg s utána tavaszkor az extirpátor és fogas borona. Földje, kivált ha agyagos, jól elapróztassék, az extirpátor eke helyett tavaszkor főleg szárazabb klíma alatt ajánlható: Tudvalevőleg az extirpátor nem forgatja fel a földet, tehát jobban is megőrzi a nedvességét; a mire tavaszkor az első fejlődési időszakban oly nagy szüksége van a növénynek.

Az árpa alá közvetlen trágyázni nem ajánlatos, mert a friss trágya gazt nevel és megdől utána az árpa s könnyebben szapo-

* Az árpa mészkedvelő növény.

rodik el benne az üszög is, a mely oly nagy ellensége a sörárpának s természetesen nem kiméli meg a legjelesebb árpafajokat sem s ez okból a vetőmagot mindig előbb gondosan átvizsgáljuk, hogy nincs-e benne üszög-spora s ha van, elvetés előtt be kell páczolni okvetlen a magot.*

Ha multhatlanul szükséges a trágyázás, az esetben érett trágyát adjunk neki s még őszkor trágyáztassuk meg földjét; vagy e helyett juhokkal kosaraztassuk meg. Hasznos alá a zöld trágya is, ez nem neveli benne a protein tartalmat. Külföldön, ott, hol jeles sörárpát termelnek, használják általánosságban a *műtrágyákat* is és pedig a vilsavban gazdag és vízben könnyen oldékony *szuperfoszfátokat* és *chilisalétromot*.

Peruganot is használnak elvéve, de ez drága trágyaszor.

A szuperfoszfátból egy kat. holdra visznek 100—150 kg.-ot a chilisalétromból csak 50 kgmot. A mi együttesen belekerül circa 13—14 frtba; egyenkint 6—8 frtba.

A műtrágyát vetéskor kell elszórni s a maggal aláakarni; még czélszerűbb extirpátorral takarni alá. Chilisalétromot azonban egy magában ne alkalmazzunk, mert megdől utána az árpa és érését is késleltetjük. Különben is, ha istállótrágya van a földben, akkor a chilisalétrom elmaradhat. Szokták ezt pótolni a légenygyűjtő lóherfélék alászántásával is.

Közepes terméssel kiviszünk egy hold földből: 10—12 kg. vilsavat s 25—30 kg. nitrogent.

Ha valaki csontliszt-trágyát vagy salaklisztet akar alkalmazni, ezeket már őszkor kell elszórni.

A *sörárpát* tavaszkor igen jókor kell elvetni, a mint csak az idő s a talajmivelés engedi. Az árpa sokfelé az első tavaszi vetemény, kivált ott, hol elsőrendü terményt képez. Az idejében vetett sörárpa mindenkor biztosabban kiállja az esetleges tavaszi szárazságot s minősége is jobb szokott lenni, mint az elkésztett vetésnek.

Vessük géppel egyenletes sorokba. Sortávolság a körülményekhez képest 12—16 centimeter. Nálunk közönségesen 12 cm. lesz vetve. Kapálni nem szoktuk; ez esetben 20—24 cm. sor kell neki.

Sokfelé szokásban van a sörárpa, mint védő növény közé herét vetni. Ennek hátránya szokott lenni az, hogy megsárgul az árpa, több szárogatást kíván vagy esetleg megfülled a kazalban.

* Elegendő a páczban csak $\frac{1}{2}$ óráig hagyni.

Egy kat. hold földbe elég 100 liter mag, azaz mintegy 70 kg. Vetnek ugyan ennél többet is, de a nemesített szép, telt szemű árpából elég ennyi is.

Vetés után hengereztessek le a talajt, egyenlőbb lesz utána a kelés, ha szükséges később meg lehet fogasoltatni. A fogasolás, ha már elég erős az árpa, fejlődését fogja előmozdítani.

Tenyész ideje alatt meg kell gyomláltatni, mert az árpa a gyomoktól sokat szenved. Ugyanis fejlődésében s érésében hátráltatja.

Aratásával soká ne késsünk s ne hagyjuk lábán túlni, de igen korán se vágjuk, mert akkor meg aczélos lesz. Kövessük az arany középutat.

Ha az árpa nem egy időben érik, vagy részben megázott: akkor ne keverjük össze a magját, hogy legyen az egynemű fehér vagy sárgás.

Ott, hol aratáskor nedves idő jár, siessünk a kötözésével s a kévék összerakásával, hogy mielőbb csomókba kerüljön. Kis kévét kell köttetni. Így előbb kiszárad s hamarabb csépelhető, s rakkassuk keskenyebb kazlakba; melyeket be kell jól fedni.

Nyirkos éghajlat alatt nem keresztetekbe (kepe), hanem csomókba (báb) rakják a szalmás terményt. Ugyanis 8 kévét felállítanak talpára egymás mellé s a 9-ikkel befedik.

A sörárpát legelőbb kell csépelni. A cséplésénél ügyelni kell arra, hogy a gép ne törje a szemeket s hogy a szemek ne maradjanak szálkásan. A toklászos árpa nem kedvelt ám, de viszont tulságosan se legyen toklászolva az árpa, mert akkor megrepedezik a hámja (felbőre) s egyenetlenül csirázik.

Az elcsépelte sörárpa megtisztítására nagy gondot kell fordítani, a mit sokan nem tesznek s az ilyen tisztátlan árunak kisebb az ára is.

A magyar gazdáknak a trieurözést nagyon figyelmökbe kell ajánlani.

A nemesített, szép angol, francia, svéd és morva árpák termése megüti a 16—18 q-t is.

Szükséges azonban megfelelő talajról, kitűnő talajmivelésről és jeles vetőmaganyagról gondoskodni — természetesen a termőerőt pótló istálló s más műtrágyák sem maradhatnak el. Nálunk ugyan eddig még kevés gazda költött árpa alá műtrágyákkal

Réti János.

A tengeri-csutka takarmány-értéke és a csutkás tengeri etetése.

Az őszi kalászosok termése nagyon rossz volt az idén sok vidéken; ezért szalma- és polyva-készletünk is kisebb a szokottnál. Bizonyosan hamar fogunk kifogni ezekből a nemcsak gyomor-tölteléknek szükséges takarmányokból.

Erre való tekintetből ajánlom a *csutkás tengeri* etetését. A tordai bikatelepen a másodosztályu tengerit etettük ily módon és az eredménnyel minden irányban meg voltunk elégedve. Megszabadultunk a csekélyebb értékű másod-tengerinek a morzsolásig való eltartása gondjától; megkiméltük a lemorzsolás dolgát — költségét és feltakarmányoztuk a tengeri *csutkáját* is, szecskát és polyvát takarékoskodva meg ezzel.

Többrendbeli elemzés eredményének bizonyosága szerint a *tengeri-csutka* takarmány-értéke a jó minőségű árpaszalmáéval egyenlő. Ez a szalma pedig a legjobb szalmafélnk. Fehérje-anyagokból a tengeri-csutkában még több van, mint az árpaszalmában és ennél keményítőben is gazdagabb s így, a legértékesebb tápláló-anyagokat tekintve, csakugyan többet ér a szalmánál, polyvánál, a lóherpolyván kívül. Dr. E. Poll közlése szerint a tengeri-csutka tartalmaz átlagosan:

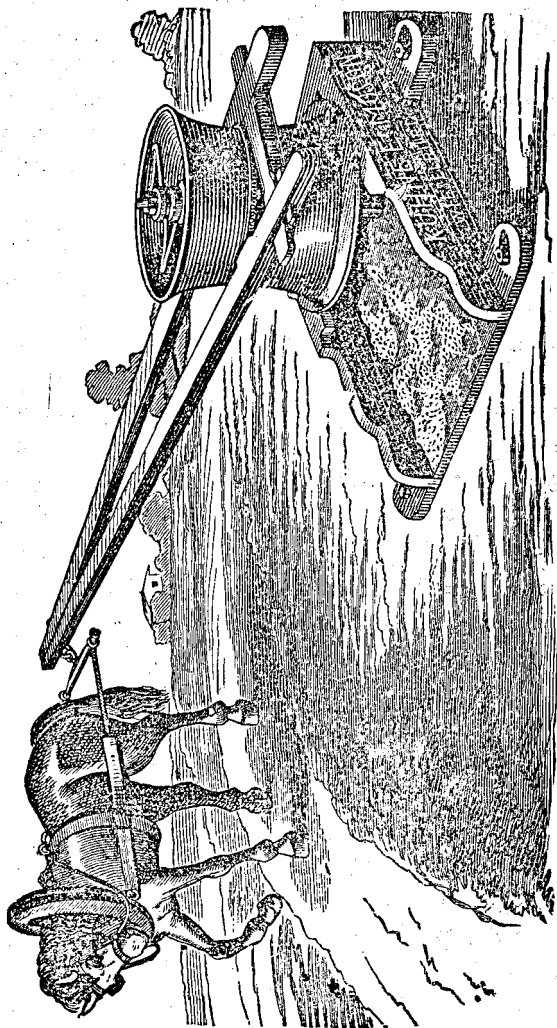
száraz anyagból	87·8%-ot
fehérje anyagokból	2·9 » »
nyers zsirból	0·8 » »
légyen nélküli kivonat-anyagból*	45·3 » »
farostból	36·9 » »
hamuból	1·0 » »

A tengeri-csutka takarmány-értékét még fokozza a szalmapolyvafélékkel szemben az is, hogy emezeknél izletesebb takarmány, cukor- és cukornemüanyagtartalma miatt édesebb lévén. Figyelmet érdemel még az a körülmény is, hogy E. Wolf 0·23% *mész*et talált a tengericrutka hamujában.

Könnyen kiszámítható a közölt adatok segélyével, hogy 1 mm. *száraz* tengeri-csutkában körülbelül 2 k. *vatódi fehérje-anyag* (a

* Keményítő, cukor és cukornemü anyagok.

magyarországi tengeri-csutkában $2'17-2'37\frac{0}{6}$ -ot találtak a müncheni kísérleti állomás elemezői), 40 k. keményítő-, csukor- és ezukorféle-

„Kis órtás“ daráló.
Ára Kühne E. budapesti gépgyáros árjegyzéke szerint 67 frt 56 kr.

anyag, 0'8 k. nyerssír és 0'23 k. mész foglaltatik. 1 mm. tengeri-csutkában tehát körülbelül annyi foglaltatik az említett nevezetes

tápláló anyagokból — fehérje-anyagok és keményítő, cukor-, cukoranyag — mint a mennyit 1 mm. gyári tengeri-moslékban adunk az állatoknak. Minthogy pedig 1 kath. holdról átlagosan 5 mm. száraz tengeri-csutkát biztosan kaphatunk: 10 k. fehérje-anyagot, 200 k. keményítő-, cukor- és cukorféle anyagot, 4 k. nyers zsirt és 15 k. meszet hagyunk veszendőbe minden hold tengeri-termés után, ha a csutkát állataink gyomra helyett a kemence gyomrába temetjük. Drága tüzelőszer az, melyben állataink által megemészthető értékes tápláló-anyagokból annyi füsttő-hamuvá válik!

Valamennyi házi állatunkkal megpróbálták már a tengeri-csutkadara etetését és bebizonyult, hogy mind jól értékesítik, legjobban azonban a szarvasmarha emészti meg. Önként érthetően más takarmányfélékkel (répával, burgonyával, gabona-darával, pogácsával stb.) megfelelő módon keverni kell a csutkadarát, hogy jobb étvágygyal egyék. Még a lovak zabját és a sertések szemes ételét is haszonnal elegyíthetjük a csutkadarával. Lám Németországban — és másutt is — a sertések korpáját, moslékját, főtt burgonyáját stb. polyvával szokták keverni, a mint mondják abból a célból, hogy a polyva a gyomrot jobban megtöltse és eredményesebb emésztésre izgassa.

Elmúltak már a »régi jó idők«; a bő takarmány-készletek ideje lejárt. Manap takarékoskodni kell minden kiló tápláló-anyaggal; bármiben foglaltassék, igyekezni kell feletetni. Németországban, Franciaországban évek óta sokat költenek azokra a kísérletekre, melyeknek célja megtalálni a módját, miképpen lehetne a fát, a fagalyakat, a fűrészport megemészthető takarmánnyá változtatni. Magyarországon pedig bizonyára 6 millió mm.-nál több tengeri-csutkát égetünk el évenként. Fában szükölködő vidékeken a tengeri-csutka nélkülözhetlen tüzelő-anyag lévén, elégetése menthető; ott azonban, a hol elegendő fával rendelkezik a gazdaság, csakugyan nem helyeselhető. Az pedig határozottan fonák eljárás, ha takarmányt vásároló gazdaságban elégetik a tengeri-csutkát.

Minthogy a tengeri-csutka számottevő mennyiségben tartalmaz bizonyos értékes tápláló anyagokat, a csutkával együtt darált tengeriben ezek a tápláló anyagok tekintetbe veendőek. Átlagos összetétele körülbelül a következő, 1 súlyrész szemre $\frac{1}{3}$ -ad súlyrész csutkát számítva:

fehérje-féle anyagok*	8.5%
zsirféle anyagok	5%
keményítő-, cukor- és cukorféle anyagok	55%
farost-anyag	28%

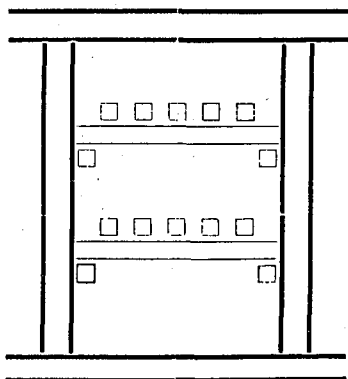
Rövid időre terjedő — és csakis növendékbikákra szorítózkodó ismertetésemet a csutkás tengeri etetésre vonatkozólag a következőkben közlöm.

A „Kis óriás“ — »Litte Giant«-tal — végzendő darálásra a csöves tengerinek csak azon kisebb része jelöltetett ki, mely mint gyenge — másod minőségű — külön választatott a próbahordásnál és külön helyeztetett el. Nagy gondot fordítván arra, hogy ezen — bár kevésbé értékes — nyers, nem eléggé kiszáradt tengeri az elromlástól megóvassék.

Bár kívül esik a kereten, de talán még sem lesz érdektelen a másod tengeri eltartásánál gyakorolt eljárásomat is leírni.

A góré szélnek leginkább kitett része választatott ki s hagyatott meg e célra. Behordáskor a góré padlójára hordatott az alsó rend mintegy 25—30 cm. vastagságban; midőn ez kellően elgyenlített, a góré léczezésére vízszintes irányban már előre felszegzett heveder-léczekre kereszt-hevederek fektetettek — és végül ezekre hosszú irányban ismét léczek helyeztetek — 2. rajz szerint — de sűrűn, hogy a reá rázandó apróbb csövek sem hullhassanak

Fedélzet.

át, a levegő azonban jól átjárhassa a mintegy 25—30 cm. vastagságban rakott csöves tengerit, mely felső és alsó réteg között a levegő szabad járására üres hely hagyatott. Így folytatódott tovább — magasabbra és magasabbra a II-od tengeri elhelyezése és mondhatom, soha sem érte penészedés, — dohosodás — vagy összefulladás folytán semmi kár a sokszor igen gyenge, éretlen és nyers másod-tengerit!

Minthogy ezen II-od minőségű

* Itt is, az előbb leírtakban is az abszolút táplálóanyag-tartalom van felüntetve, nem pedig az „emészthető“ táplálóanyagok %₀-os mennyisége.

tengeri lemorzsolása igen vesződéses és alig végezhető tökéletesen s ekkor is meglehetősen silány, egyébre mint takarmányozásra alig alkalmas szemet nyernénk, a tengerinek mégis a lehető leggazdaságosabb felhasználása érhető el azzal, ha csutkástól kerül erre alkalmas gépekbe, melyek azt összezúzzák, megdarálják!

A »kis óriás« — csutkás kukoricza-daráló egy feles kisorolt lóval ugy minőség, mint mennyiségre elegendő, jó munkát végez, hibája azonban az, hogy 3—4 évi használat után — bizonyára az öntvény lágysága folytán — annyira elkopik a daráló része, hogy alig használható, mert a bordázatot élezni, kijavítani egyáltalában nem lehet!

Ezen csutkás kukoricza-morzsolót azonban nemcsak csöves tengeri zuzásra — darálására lehet használni; kis gazdaságban árpa, szemes tengeri, borsófélék, rosta-aljak stb. aprózására is alkalmas; kísérleteink szerint ugyanis ezt a munkát is jól végzi.

A mint elől is említve van, csak növendék bikák takarmányozásánál alkalmazzánk a zuzásra csutkás tengerit — napi abrakul a szokásos 5—6 liter zuzott zab helyett 2—3 liter zuzott zabot és ugyanennyi csutkás tengerit adagolva! Figyelem fordítottat mindig arra, hogy ezen takarmánynak esetleges dugulást okozó hatása ellensúlyoztassék és ezért mintegy 10 kg. aprózott takarmányrépa adagoltatott.

A csutkás tengeri szecskával vagy polyvával, aprózott répával és zuzott zabbal kevertetett össze, mielőtt a jászolba tétetett.

Évenként takarmányozásra használtatott eddig az összes másod-tengeri — mi rendesen 2—3 hónapig tartott, jól kiválasztatván a gyengébb minőségű csövek, hogy az eltett első osztályból minél szebb szem kerüljön ki annak idején!

Az előbb körülírt eljárással folytatott takarmányozás ellen az egészségügyet ellenőrző állatorvos nem tett egyáltalán semmi rosszaló megjegyzést, hanem egybehangzóan a II-od tengeri leggazdaságosabb felhasználásának minősítette!

Tulogy Samu, felügyelő.

Adatok az erdélyi raczka juh tejelő képességéről.

A legtöbb gazdaságban megfejik a juhokat, a nyert tejből sajtot készítenek, de azt, hogy egy juh egy fejesi évadban mennyi tejet adott és hogy egy kiló sajt készítéséhez hány liter tej szükséges, igen kevés helyen tudják kimutatni.

Ennek legtöbbször nem indolencia az oka, hanem az, hogy a juhokat rendszeren a birtok legtávolabb fekvő részén legeltetik és ott is fejik; ott pedig nagyon sok nehézséggel jár egy pontos tej-mérést keresztülvinni.

Ez évben, az egész 5 hónapi fejesi évad alatt, hetenként egyszer (mindig a hétnek ugyanazon egy napján) pontosan megmértem a nyert tejet; az eredményről a következőkben számolok be.

A bárányokat április 30-án választották el, a fejes kezdődött május 1-én és tartott szept. 30-ig, tehát 153 napig.

Májusban fejtek 229 juhtól	4958 liter tejet,
1 juhra esik	21·65 liter,
1 napra »	0·70 »
Juniusban fejtek 228 juhtól	3249 liter tejet,
1 juhra esik	14·25 liter,
1 napra »	0·47 »
Juliusban fejtek 227 juhtól	1970 liter tejet,
1 juhra esik	8·67 liter,
1 napra »	0·28 »
Augustusban fejtek 225 juhtól	924 liter tejet,
1 juhra esik	4·10 liter,
1 napra »	0·13 »
Szeptemberben fejtek 223 juhtól	622 liter tejet,
1 juhra esik	2·77 liter,
1 napra »	0·09 liter.
Összesen 5 hó alatt	11,724 liter.
1 juhra esik az egész évad alatt	51·87 liter.
1 napra esik	0·33 liter.

Legtöbb tej (kétharmada az egész mennyiségnek) a két első hónapban fejetett, azután rohamosan apadt, a minnek oka nagyrészen az is volt, hogy jul., aug. és szeptemberben a tartós szárazság miatt a legelő nagyon lesült.

Augusztus végén egy tekintélyes része a csapatnak, leginkább azok, a melyek már februárban leellettek, elapasztott, ezért apadt oly nagyon el a tej.

A fentebb kimutatott 11,724 liter tejből készült összesen 1770 kiló sajt, tehát 1 kiló sajt előállításához szükséges 6,6 liter tej.

Igen sajnálom, hogy nem tudom kimutatni a kikerült vaj mennyiségét, de mivel nálam a juhok fejése egy bizonyos meghatározott átalány összeg mellett van a juhásznak kiadva, t. i. darabja után 7 kiló sajt, és minden mázsa után 1 és fél kiló vaj, így ő csak 26,50 kiló vaját szolgáltatott be, de saját vallomása szerint is sokkal több került ki.

A juhok átlagos sulya október 1-én lemérve:

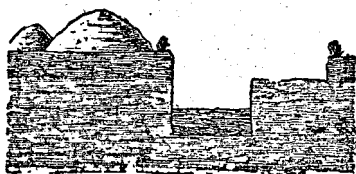
fejős juhok	41 - 42 kiló,
előhasuak 1 és félévsek	34—35 »
bárányok 7 hónaposak	23—24 »
kosok	50—51 kiló.

Igen kívánatos lenne, ha azon gazda társaim, kik esetleg szintén végeztek próba fejéseket, közölnék az általuk elért eredményt, hogy ezekből lehetne megállapítani a raczka tejelő képességének országos, vagy legalább is erdélyi részi átlagát.

Ifj. Lészai Ferencz.

A talaj mélyátforgatása (rigolózás). A trágyázás. A föld felásása.*

Miután az utakat megállapítottuk, czövekekkel megjelöltük, tanácsos az egész területet, vagy ha ez nem kivihető, egy részét legalább átforgatni.

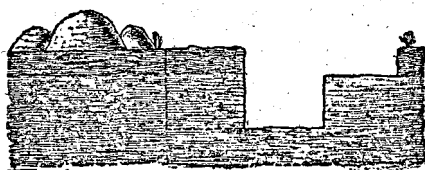
1. ábra

A talaj átforgatása a különböző növényekhez mérten 50 centimetertől 1 mtr mélységig terjedhet. A mélyen gyökerező növényeknél a felső, jobb talajréteget alól forgatjuk (1. ábra), sekélyen gyökerező növényeknél azonban ügyelünk arra, hogy a jó föld

* „A Házi Kert“-ből. Irta Ritter Gusztáv. Erdélyi gazd. egyesület könyvkiadó vállalata XII. füzetének 2-ik bővített kiadása.

lehetőleg a felszínen maradjon (2. ábra). Szélesebb tábláknál cél-

2. ábra.

szerű, ha azokat két részre osztjuk s a két rész ellenkező oldalán kezdjük meg az átforgatást, vagyis a hol az egyik rész átforgatását befejeztük, azon a végén kezdjük meg a másikat, mi

által meg leszünk kímélve sok földnek messzire való áthordásától (3. ábra).

A megkezdésnél a tábla egyik szélén csináljunk 1 mtr. széles és a kiválanomnak megfelelő mély árkot, melyből a földet az útra rakjuk át.

18	1
17	2
16	3
15	4
14	5
13	6
12	7
11	8
10	9

3. ábra.

Ekkor tüzzünk ki az előbbi mellett egy második hasonló nagyságu árkot s ebből rendszeren rakjuk át a földet az előbbi árokba. Ezen munkát a tábla széléig folytatjuk s akkor a következő táblának első árkából kikerülő földet a megelőző tábla utolsó árkába hordjuk át. Az átforgatásnál arra kell ügyelni, hogy az mindenütt egyenlő pontossággal hajtassék végre, az árokfeneknek lehetőleg egy egyenes árkot képezzenek s a két árok között párkányok, jobban mondva ásatlan föld ne maradjon.

Ha sovány talajt rigolózunk, rétegenként trágyát is forgasunk a földbe; abban az esetben, ha spárgaágyásnak akarnók a sovány földet előkészíteni, annyi trágyát adjunk neki, a mennyi 15—20 esztendőre való növénytáplálékkal elláthatja.

Az átforgatásnak ideje késő ősz vagy tél, mert a talaj a hideg és nedvesség befolyása alatt termékenynyé válik.

Minden házi kertnél trágyatelep szükséges, hová az egy éves gyomnövényeket, a háztartásból kikerülő hulladékot, seprédéket, hamút, egygyüvé hordjuk.

A trágyatelepnek a szem elől elfödött, különben pedig szabad, világos helyen kell feküdnie, hogy az összehordott anyagok a világosság, levegő, nedvesség befolyásainak kitéve, könnyen el-

korhadjanak. A trágyatelepeket olyan helyre kell tenni, hol a trágyát évenként egyszer vagy kétszer könnyen átforgathatjuk és összekeverhetjük.

Ősszel e telepekről félérett állapotban a táblákra hordatik a trágya és egyenlően szétterítették. Fenn említett hulladékokból előállított keverék-trágya mellett igen fontos a növényi tápláló anyagokban gazdag melegágyi trágya, melyet ősszel hordunk a táblákra.

Keverék-trágyán, melegágy-trágyán kívül a legtöbb esetben az árnyékszék-trágya is rendelkezésre áll. Az árnyékszéktrágya vízzel felhígítatik és zöldgáliczczal szagtalanítva alkalmaztatik 2—3 kg. vašgáliczczal i köbméter hígított árnyékszék-trágyának el lehet venni a szagát.

Házi szárnyasaink ganéja különösen erős hatáŕu a hideg, nedves talajokon; rendesen ősszel kihordjuk s trágyázunk vele, vagy erjedésnek tesszük ki s tavasszal mint híg trágyát alkalmazzuk.

Előnyyel lehet alkalmazni a trágyalevet, melylyel vízzel hígítva a növények fejlődési időszakában igen jó trágyázást végezhetünk.

Trágyalével az ágyásokat borult időben, vagy esőben öntözük, hatásuk meglepő, különösen káposzta-féléinknél. Ügyelni kell, hogy öntözés alkalmával a levelek be ne rondittassanak, ha ez történék, tiszta vízzel kell utánmosni.

Ha ezen trágyanemek nem elegendők, akkor a legczélszerűbb és legolcsóbb trágyázási mód, ha talajunkra nyers gyepföldet hordunk.

Miután a termést levettük, vagy a növények elvénültek (mint az epernél) s esetleg a trágyát a talajra hordottuk s szétterítettük, annak felásásához látunk.

A felásást különböző időben végezhetjük, legnagyobb előnyyel jár azonban a talaj őszi felásása. Ősszel idő és munkáskéz is több áll rendelkezésre, de e mellett az ősszel felásott talaj bővebb termést is ad a tavaszinál. Őszi ásás mellett sok rovar és rovarálcza felszínre kerül s elpusztul.

Midőn egy tábla felásásához kezdünk, zsinórt húzunk szélei körül. A kezdő oldalon egy 30 cm. mély és 30 cm. széles árkot ásunk, melyből a földet a táblára szétszórjuk. Mikor az megvan, hozzákezdünk a tábla felásásához. Jó ásásnak nevezzük azt, midőn a talajréteg tökéletesen felásatik, átforgattatik és teljesen összekevertetik; ezen kívül mindenféle kő, gyom, gyökér eltávolítatik róla.

Az ásásnál arra kell ügyelni, hogy mindig egyenlő széles és mély árok képződjék. A tábla végéhez közeledvén, az árok szélességét kisebb-kisebbre hagyjuk, míg nem az ásás végzésénél teljesen eltűnik az árok.

Következő ásáskor ellenkező oldalon kezdjük meg az ásást, mi által mélyedések képződését gátoljuk meg.

A trágyát az ásásnál olyan mélyre forgatjuk le, hogy a termelendő növények gyökerei könnyen hozzáférhessenek.

Az ásáskor hegyes és egyenes végű ásókat alkalmazzunk. Mind a kettő jó szolgálatot tehet. A jó ásónak azonban inkább hosszúnak, mint szélesnek kell lennie s a nyele úgy legyen beillesztve, hogy az ne csak az ásó köpűjét töltse meg, hanem az ásó lapjának feléig lenyuljék, így tartósabbá tétetik.

Ha finomabb magvak vetéséhez ástuk fel a földet, azt el is kell gereblyélni, mihez vas vagy fagereblyét használhatunk a szertint, a mint a rögöket akaruk szétaprózni, vagy a talajt aharjuk simítani.

Őszi ásásnál nem szükséges, sőt kerülendő a gereblyélés, mert a simára gereblyélt talaj könnyen megkérgesedik, jobb, ha a talaj télire kissé rögösen marad, mert ilyen állapotában jobban szellőzik és hamarább megérlelődik.

Idei lóhermag-értékesítésünk.

Mondhatjuk: Erdély mezőgazdái előtt ez most a legidősebb és legsúlyosabb problema. A tavalyi 60 - 65 frtos árák után érzékeny csalódás volt az idei 30 - 35 frtos árajánlatok beköszöntése. Annál feltűnőbb volt e nem várt fordulat, mert ezt sem az idei — mennyiségileg — gyengébb termés, sem a külföldi kereslet változása semmiképp nem indokolta. Sajnos, hogy e rébusz megfejtésére még ezideig csak némi nyomok mutatják az irányt. E nyomok egy nagy kiterjedésű és az árák mesterséges lenyomására alakult *kartell* létezésére engednek következtetni.

Tudjuk, hogy az idény kezdetén a termelőkkel szemben mily egyöntetű tartózkodással viseltettek az összes vevő-czégek; úgy szólva: venni sem akartak. Már magában ez is, hogy olcsó ár és kínálat mellett (mert bizony sok kis gazda kínálta az idén fűnekfának magtermését) ne találkozzék bár egy czég, mely nagyobb vásárlásokat tenne — szerfölött gyanus körülmény . . . Később előzőnlötték a szenzálok az egész országrészt, biztatván a kisebb birtokosokat, hogy csak adják el mielőbb magjukat, mert később

még lejjebb megy az ára, sőt nem is tudják eladni s akkor mit csinálnak majd a nyakükön maradt maggal, melyet nem lehet sem megenni, sem fűlés évre csefenni*, mint a búzát.

Most azonban kezdenek változni a dolgok. A kereslet mind élénkebbé válik, az árak is fokozatosan emelkednek, már a 40 frtön is felül mentünk. Egy budapesti czég a napokban már 45 frtös ajánlatot is tett. Mi ennek az oka? Véleményünk szerint a nagy arányban megindult természetes ellenakció. Mindenfelé szövetkezetek alakultak az értékesítés megkönnyítésére; megmozdultak az egyletek is; felhivatott az egész kontinens czégeinek figyelme s ezen mozgalomnak, ha még eddig direkt nagy eredményre nem is vezetett, még van az a haszna, hogy megbolygatta az egyetértést a kisebb és nagyobb közvetítő czégek között és fokozta gazdáink ellenálló kedvét, képességét és tehetségét, mely körülmény mig egyfelől segít kibőjtölni a vevők türelmét, másfelől sietteti a — minden vélszínűséggel létező — kartell felbomlását.

Az »Erdélyi Gazdasági Egylet« — ez évi augusztus 10-iki ülésének határozata folytán, konzulátusaink útján — megkereste a külföld jelentősebb czégeit s ezek és erdélyrészi termelőink között az alkudozást közvetíteni vállalkozott. Ezen akciónak következménye az a 25 külföldi lóhermagvásárló czég tudakozódása, mely eddig az egyletkhez beérkezett.

E czégek a következők:

Weiner & Eisner, *Pilsen*; Arnthal & Horschitz Gebr. *Hamburg*; Albert Alex. Katz, *Görlitz*; J. Schmitz, *München*; Pomm. Landw. Hauptgenossenschaft, *Stettin*; Müller & Brodtmann, *Hannover*; Ottó Fritz, *Hamburg*; Becker & Bollman, *Münster i. W.*; Német Gazdasági Egylet, *Berlin*; Kommnich & Bertram, *Neustadt b. Pinne, Posen*; J. & P. Wissinger, *Berlin*; Franz Maultzsch, *Hannichen*; H. Itzenplitz, *Köln a. Rh.*; Adolf Blum & Popper, *Bécs*; H. Weinstein, *Eisenach*; Brüder Frank, *Prága*; Franz Hermann, *Grätz*; Maurice Leicht, *Páris*; M. Kirschstein, *Cülm*; J. Preuss, *Berlin*; Frocontoret, F. Manford, *Kolding, Dánia*; C. F. Köhler, *Zwönitz*; Julius Cohen, *Posen*; Adolf Becker, *Beuthen O. S.*; G. M. Rabus, *Nürnberg*.

Ezen czégeknek árajánlata — miután a termelőktől az egylethez beküldött minták nekik elküldettek — pár nap mulva beérkezik. Minden valószínűséggel, ha nem is a tavalyiak, de 50--60 frt közötti árak az idén is be fognak következni. Tudomásunk szerint az erdélyi termésnek még alig egy ötöde van eladva. A ki várhat, jól teszi, ha még most nem bocsátja áruba készletét.

Tokaji László.

* NB. a lóhermag teljes csirakéességét 4—6 évig is megtartja.

Irodalmi szemle.

— Könyvismertetés „*A házi kert*“ írta Ritter Gusztáv, a kolozsmonostori m. kir. gazdasági tanintézet főkertésze. 11 rajzzal. *Második bővített kiadás.* Ára 40 kr. Kolozsvár 1895. Az erdélyi gazdasági egyesület *könyvkiadó-vállalatának* kiadása. A ki állapotainkat ismeri, kénytelen bevallani, hogy ritkaság nálunk, kivált falühelyen az olyan háztáj, melynek jól berendezett kertje van. Oly házikertje, mely igazi gyönyörűséget okozna tulajdonosának és a melynek művelése haszonnal járna. Elszomorító pusztaság veszi körül a falusi kisgazdák lakását nagyon sok vidéken. Parlagon hever annyi drága föld, mennyinek terméséből egy kis család egy évre való veteményszükséglete bőven kitelnék. Még elszomorítóbb, ha látjuk, hogy az értelmiség — a papok, tanítók, körjegyzők — házikertjei is minden terv nélkül rendezvék be. Nem lehet csodálni, ha az ilyen kertben nem nagy öröme telik a háziasszonynak; nem vágyunk benne tölteni el a nap minden szabad óráját, minden zugban szépet, hasznosat látva. Nemcsak hasznossági szempontból és a szép és kellemes iránti érzék fejlesztése szempontjából kívánható, hogy minden háztáj jól berendezett, csinos kerttel bírjon, hanem a köznép naturájának szelidítése, minden szabad perczenk otthon eltöltésére való ösztönzés céljából is. *Ritter* »Házi kert«-je kiválóan alkalmas arra, hogy az olvasóban felébressze a vágyat: birni egy szép és hasznos házikerttel. 60 oldalra terjed csak s mégis mindenről tájékoztat, a mit egy kerttulajdonosnak tudnia kell. Röviden, velősen írva, meggyőzően tanít a sokat tapasztalt és sokat tudó szakértő alaposságával. — A 40 krajczáros olcsó füzetet jó lélekkel ajánljuk az érdeklődők és mindazok figyelmébe, kiknek hivatásuk a népre hatni. — Megrendelhető az »Erdélyi Gazd Egyesület« pénztáránál Kolozsvárt, 40 kr. utalványozásával.

— *Szőlőbetegségek.* (A földművelésügyi minister megbízásából írták: Linhart György és Mezey Gyula m.-óvári gazd. akadémiai tanárok. Kiadja a földművelésügyi minister. Megjelent 1895. szeptember hóban, 190 old. illusztrált mű.) Magyar nyelven az első munka, mely kizárólag szőlőbetegségekről szól, és első, amely egyszerre és egy helyen ír a gyakorlatnak és a tudománynak úgy, hogy e könyvet — nagy tudományos értéke mellett — a laikus közönség is megérti és használhatja. E kettős cél elérése céljából

szerzők minden egyes szőlőbetegséget két fejezetben tárgyalnak: »Népszerű rész« és »Botanikai rész« czímen. A mű egyharmada a legelterjedtebb és minket legérzékenyebben érintő betegséggel, a peronosporával foglalkozik. Leírja ezen kívül még a többi, nálunk honos és külföldi, de ideszármazható szőlőbetegségeket is. Ajánljuk megszerzésre e munkát szőlősgazdáinknak. Sajnáljuk, hogy a füzet árát velünk nem tudatták.

— Gyakran történik, hogy fejős teheneink egy napról a másikra sokkal kevesebb tejet adnak, pedig takarmányuk nem változott, illetőleg ugyanazon legelőre jártak. Amerikában végzett pontos megfigyelések bizonyítják (Jahresbericht der Agric. Exp. Stat. of Nebraska 1894.), hogy hirtelen időváltozás és zivataros időjárás minden más ok nélkül nagy apadást idéz elő a tej mennyiségében, a minőség — zsirtartalom — megváltozása nélkül.

— A szalma szecskázására és a szemes takarmányok elaprózására vonatkozóan az »Agr. chem. Centralblatt« a következőket közli Prof. Brümmer kísérletei alapján. A szavasmarhának szánt szalmát szecskázni kell, ha 1. azt akarjuk, hogy sokat egyék belőle; 2. ha répával vagy másféle takarmánnyal keverni akarjuk; 3. ha nagyon durva szálu a szalma; 4. ha fülleszteni, gőzölni vagy forrázni akarjuk. Mindezen esetekben haszonnal járó kiadás és munka leend a szalma szecskázása; $1\frac{1}{2}$ 4 cm. hosszúra vágva azt fel. Egyébként jobb szálasan etetni a szalmát, kivált ha tövises burjánok vannak benne; vagy esetleg részben romlott, penészes lenne. A szemes takarmányt a szarvasmarhának mindig czélszerűbb *szóttan* adni, mert különben nem jól emészti, nem tudva azt kellően jól megrágni. *Darálni* csak abban az esetben előnyös, ha nem kell a darálásért vámot adni, tehát ha magunknak van daralónk. A darálásért a malomnak adott vámmal semmikép nem ér fel a dara étetésével járó kevés haszon: az, hogy a darát némiképpen jobban emészti a gyomor.

— A finom korpa rendszeren drágább a durvakorpánál, pedig a kettőnek takarmányértéke között fejős teheneknél számot tevő különbség nincs. A dániai királyi gazdasági kísérleti állomás 1894. évi jelentése (29. Beretning fra den kgl. Veterin-Landbohøjskoles Laboratorium for landøkonom. Forsøg.-Kjöbenhavn 1894.) apróra közli ama 7 évre terjedő takarmányozási kísérletek eredményét, melyek

10 különböző gazdaságban összesen 1639 tehénnel végeztek. Ezekből az eredményekből tűnik ki, hogy a finom korpa csak oly mértékben szaporította a tej mennyiségét, mint a durva korpa, a szokásos árkülönbség tehát nem indokolt.

— **A cukorrépa leveleinek feletetése** bizonyos óvatosságot kíván. A »Der Landwirt« ugyanis azt közli, hogy 12 tehénnél és 6 borjunál bénulásig fokozódó izomreszketés támadt, miután két hétig cukorrépaleveleket és azután két napig cukorrépát ettek; étvágyuk csökkent és a tehenek nagy mértékben elapasztották a tejet. Mindeme bajok csak néhány nap multával enyhültek Glaubersó — csodasó — adagolása után.

Vegyes közlemények.

— **A földmivelésügyi magyar királyi Miniszter** a következő leiratot intézte egyletünkhöz: Folyó évi szeptember hó 5-én 769. szám alatt kelt felterjesztésére értesitem a t. egyesületet, hogy a felügyelete és ellenőrzése alatt álló kolozsvári heremagtisztító raktár átalakított kezelési szabályzatát tudomásul veszem. Kelt Budapesten, 1895. évi október hó 12-én. A miniszter helyett: Bedő, államtitkár.

— **A zsuki lóversenyek.** A mult hó 13. 20. és 27-én lefolyt zsuki lóversenyekről, melyeknek nemcsak sport tekintetéből, de hazarésziünk lótenyésztésére való üdvös hatása szempontjából is nagy fontosságot tulajdoníthatunk s melyeket az erdélyrészi falkavadásztársaság rendezett, a következő tudósításokat adjuk: *Első nap, október 13-án.* Versenybírák voltak: Gróf Bánffy György, Galgóczy Tivadar altábornagy, Báró Feilitzsch Arthur. Vitabírák: Gr. Bánffy György, Galgóczy Tivadar altábornagy, báró Wesselényi Béla. Pályafelügyelő: Illyés Viktor. Indító: Fehérváry Jenő. Mázsló: Báró Bánffy Ernő. Társ. titkár: Koltói gróf Teleki László. Versenytitkár: Ifj. gróf Bánffy Miklós. A verseny megnyitó pontját az első osztályu mének versenye képezte. Hat mén futott, a melyeket a következő urak lovagoltak: Gróf Bethlen Károly, Ékes főhadnagy, báró Szentkereszty István, gróf Horváth-Tholdy Rudolf, Horthy Jenő és gróf Bánffy Miklós. Báró Bornemisza Elemér pedig vezette a merész lovasokat. A távolság 5000 méter volt, hegyen

fel és le. Elsőnek nagy küzdelem után báró Szentkereszty István érkezett be, a kit a tribün előtt lelkesen megéljenzett a közönség. Második volt Bethlen Károly gróf, harmadik Horthy Jenő. A második futamban 8 ló futott. Báró Bánffy »Roxelán«-ja, Bély László »Bánat«-ja, báró Bornemisza Elemér »Charning«-je, ugyanennek »Szép Helená«-ja, Illyés Viktor »Norá«-ja, ugyanennek »Normá«-ja, Montbach Sándor »Jum-Jum«-ja és báró Wesselényi Béla »Fátyol«-ja. A győztes Bethlen Károly gróf lett, ki szép győzelemre vezette báró Bornemisza »Szép Heléna« nevű lovát. Másodiknak érkezett be br. Wesselényi Béla »Fátyol«-ja, harmadiknak Illyés Viktor »Norá«-ja. A másodosztályu állami ménék versenyében »Tallér« érkezett be elsőnek. Az Erdélyi Gazdasági Egylet díjéért báró Bánffy János, br. Bornemisza Elemér és Illyés Viktor versenyeztek. Győztes lett Illyés Viktor »Helén« lova. Az utolsó verseny a vadászverseny volt, melyben harmadosztályu állami ménék futottak. Győztes lett Ernő, melyet báró Szentkereszty István lovagolt. — *Második nap, október 20-án.* Első futam a válaszüti díjért történt. Sikversenyben körülbelől 3000 métert futott tíz ló: Br. Bánffy János »Kislány«-a, gr. Bethlen Károly »Dominó«-ja, gr. Horváth Rudolf »Pythia«-ja, gr. Spanochi Leo »Tusnád«-ja, br. Szentkereszthy István »Pajzán«-ja — lovagolva a tulajdonosok által. Továbbá br. Bornemisza Elemér »Szárcsá«-ja lovagolva Calm Oszkár főhadnagy által, ugyancsak Bornemisza Elemér »Hüség«-e lovagolva Bély László által, Merhal Ernő kapitány »Promien«-je lovagolva Zalay hadnagy által és végül a Szentkereszthy Pál br. »Mátka«-ja, Horthy Jenő által lovagolva. A 400 korona díjból 300 koroná az első, 100 korona a második és a tételek fele a harmadik helyen érkezett lóé. Szép és érdekes futás után gr. Spanochi »Tusnád«-ja könnyen nyerte meg az első díjat. Másodiknak »Mátka« és harmadiknak »Pajzán« érkezett. Kolozsvár város díjára hat ló versenyzett. Bély László »Bánat«-ja, lovagolva Ujváry hadnagy által; br. Bornemisza Elemér »Tuzok«-ja, lovagolva gr. Bethlen Károly által; Ékes Károly hadnagy »Ritke«-je, lovagolva Horthy Jenő által, Illyés Viktor »Norá«-ja, lovagolva Keszner főhadnagy által, ugyancsak Illyés Viktor »Normá«-ja, lovagolva Dedinszky hadnagy által és gr. Mikes Kelemen »Pengő«-je, lovagolva a tulajdonos által. Akadály-verseny, körülbelől 4000 mtr távolság. Az első akadálnál egy pár ló kitört, de négyen biztos

ugrással törtek a cél felé. Elsőnek érkezett Illyés Viktor »Nóra«-ja. Ismét akadály-verseny következett. Helena verseny, államdíj, 5000 méter távolság. A legérdekesebb futamok egyike volt. Hegyre fel, hegyen le. Nyolcz ló állott a versenytérre. Báró Bánffy Albert »Bibis«-e, Spanochi gróf által lovagolva, Bornemisza Elemér »Szép Heléná«-ja, lovagolva gr. Bethlen K. által, Illyés Viktor »Gaston«-ja, lovagolva Kesztnér főhadnagy által. Ugyancsak Illyés Viktor »Bahám«-ja, lovagolva Horthy Jenő által, Merhál Ernő kapitány »Strick«-je, lovagolva Zalay hadnagy által, br. Szentkereszty Pál »Pilades«-e, lovagolva a tulajdonos által, br. Wesselényi Béla »Alborák«-ja, lovagolva Calm főhadnagy által és ugyancsak Wesselényi Béla br. »Fátyol«-ja, lovagolva gr. Horváth Rudolf által. Ebben a futamban br. Wesselényi Béla istállója aratta a babért. Az első díjat »Alborák« könnyen nyerte meg. Második helyre pedig »Fátyol« érkezett be. Ezután a vadász-verseny következett, a mely izgató látványosságánál fogva is ritkítja párját. A második osztályú állami mének versenyeztek. Távolság circa 5000 méter. Tíz állami mén állott a versenytérre. Ebben a futamban »Siglávi« és »Eperjeske« volt favorizálva, de meglepetés történt és »Arminius« érkezett elsőnek. Az ötödik és utolsó futás a »Hölgyek díjá«-ért történt. Br. Bánffy János »Roxelláné«-ja, Bélydy László »Bimbó«-ja, br. Bornemisza Elemér »Bánat«-ja és ugyancsak Bornemisza E. »Charming«-ja, Illyés Viktor »Heléná«-ja, ugyancsak Illyés Viktor »Junó«-ja futottak. Akadályverseny, circa 4000 méter távolság. Favorizálva »Charming« volt, a melyet gróf Bethlen Károly lovagolt. Charmingé lett az első díj. — *Harmadik nap, október 27-én.* Versenybírák: gr. Bánffy György, Galgóczy Tivadar altábornagy és br. Feilitzsch Arthur voltak. Első futam. Handicap sikverseny 3000 méter távolságra. Tizenegy versenyló állott a sikra. Br. Bánffy Albert »Bibis«-e lovagolva gr. Spanochi Leo által, Béli László »Bánat«-ja és gr. Bethlen Károly »Baby«-je, lovagolva a tulajdonosok által. Ugyancsak gr. Bethlen Károly »Árvá«-ja, lovagolva br. Szentkereszty István által, br. Bornemisza Elemér »Charming«-ja, lovagolva a tulajdonos által, gr. Horváth Rudolf »Pythiá«-ja, lovagolva Zalay hadnagy által, Illyés Viktor »Normá«-ja, lovagolva Makkai főhadnagy által, ugyancsak Illyés Viktor »Junó«-ja, lovagolva Kesztnér főhadnagy által, Merhál Ernő »Promián«-je, lova-

golva gr. Horváth Rudolf által. Gr. Mikes Zsigmond »Nagy Kristóf«-ja, lovagolva Calm főhadnagy által és végül gr. Spanochi »Tusnád«-ja, lovagolva Rohonczy által, Bethen Károly gr »Baby«-ja elsőnek érkezett. Második Charming volt. Akadály-verseny, 6000 koronás erdélyi díj, 22 nevezés, tizennégyen indultak. A hatezer méter távolságot hegyre fel és hegyen le akadályokon átugorva. Bánffy János br. »Roxellán«-ját Makkai főhadnagy, Béldi László »Bimbó«-ját a tulajdonos, Bethlen Károly »Tekergő«-jét maga Bethlen K. gróf, »Dominó«-t Szentkereszty István, Bornemisza Elemér »Mariská«-ját Horthy Jenő, Fejérvári Jenő »Rifké«-jét Bethlen István, Illyés Viktor »Gaszton«-ját Kesztnér főhadnagy, »Babám«-ot Dedinszky hadnagy, Mikes Kelemen »Pengő«-jét a tulajdonos, Orosz Lajos »Sármány«-át Urváry hadnagy, br. Szentkereszty Pál »Pylades«-ét Horváth R. gr., Szereday Aladár »Dandár«-ját Fleischer főh., br. Wesselényi Béla »Alborák«-ját Calm főhadnagy és »Fátyol«-t Spanochi Leó gróf lovagolták. Ebben a futamban »Alborák«, »Tekergő« és »Gaszton« volt favorizálva, de úgy Alborák, mint Tekergő elmaradtak s első helyre Gaszton, második helyre Pylades érkezett. A hadseregi akadály-verseny következett, melyen a m. kir. honvéd tisztok és hadapródok tulajdonát képező lovak futhattak. A 4000 méteres távolságra Horváth Rudolf »Broom Blossom«-ja, Kesztnér Károly »Armidá«-ja, Merhál Ernő »Pásztora«, Mikes Kelemen »Arabellá«-ja, Olasz Ödön hadnagy lova és Pletzger Rudolf »Primrose«-ja indultak. Ezután döntő-verseny volt az első osztályú állami mének között. Tíz mén állott a gyepre, valamennyi urlovas által lovagolva. A tíz lovast a fáradhatlan tevékenységű Wesselényi Béla báró vezette. Hegyen fel, hegyen le, árkon-bokron keresztül, a merre a képzelt nyul, vagy róka szaladt. Elsőnek Verneuil, másodiknak Ó-Baján érkezett. Utolsó futam. Sikeresen a magyar lovar-egylet díjéért történt. Távolság 2000 méter. Negyvenegy ló volt nevezve, de csak hét futott. Br. Bánffy Albert »Lizi«-je, br. Bánffy János »Kis leány«-a, br. Bornemisza Elemér »Bánat«-ja és »Szárcsá«-ja, Montbach Sándor »Jum-jum«-ja, br. Szentkereszty Pál »Mátká«-ja. A Bethlen Károly által lovagolt »Pajzán« érkezett elsőnek. És ezzel véget értek az idénre a szép és érdekes zsuki lóversenyek, a melyek ritkítják párjukat a hegyes-völgyes versenytérnél fogva. Az idej versenyeknek nem kedvezett

az idő, mindazonáltal az erkölcsi siker a legszebbnek mondható. Br. Wesselényi Béla érdeme a szép eredmény; jutalma: az előismerés és az a nagy népszerűség, a mely ma őt körülveszi, mint a zsuki versenyek megteremtőjét és tevékeny fentartóját. — S. S.

— Az 1896-iki ezredéves országos kiállítás igazgatósága tudatja, hogy az élőállat kiállítások sorrendjét a gazdaközönség kívánásához képest véglegesen a következőleg állapította meg: Első (használati) lókiállítás május 5—12-ig. Hizott szarvasmarha és juh-kiállítás (tenyész és hizott juhok) május 15 - 20-ig. Tenyész-szarvasmarha kiállítás május 24—31-ig. Második (tenyész) lókiállítás (díjlovaglás, hajtás és fogatok bemutatása) június 5 - 12-ig. Méhkiállítás augusztus 20—31-ig. Tenyész- és hizott sertések kiállítása szeptember 1 - 8-ig. Baromfi és ebkiállítás szeptember 14 - 22-ig. Ennek folytán a második (tenyész) lókiállításra vonatkozó bejelentések utolsó határnapját 1896. évi márczius hó 31-ére tűzte ki.

— A magyar gyáripar diadala külföldön. Miután a magyarországi gépek a legújabb idő óta Oroszországban erős versenyt folytatnak az ott régi idő óta használatban levő angol cséplőgépekkel, ez utóbbiak versenycséplésre provokálták a magyar gyártmányokat. Mint értesülünk e versenyzés közelebb tartatott meg Orel városban az ott rendezett mezőgazdasági kiállítás alkalmával. A versenyben a Marchall, Robbey és Hornsby-féle gőzcséplőkészleteket fényes eredménnyel győzte le a magyar királyi államvasutak által kiállított gőzcséplőgép. A magyar gép ugyanis sokkal többet cséplelt, sokkal tisztábban és nyugodtabban dolgozott az összes többi gépeknél s ezért a legelső kitüntetés, a nagy aranyérmét nyerte el, a mely kitüntetés Oroszországban külföldi gyárnak eddig még soha sem adományoztatott. Az államvasutak gépgyárának gépei egyébként az Amsterdamban legutóbb megtartott világkiállításon is a legmagasabb kitüntetését nyerték el. Bizonyára örvendetes hazai gyáriparunk ezen kettős külföldi sikere és kívánatos volna, hogy hazai gazdaközönségünk, a mely eddig még mindég a külföldi mezőgazdasági gépek felé vonzódott, ezentul az országban készült mezőgazdasági gépeket a külföldiekkel szemben előnyben részesítse.

Kiadó-tulajdonos:

Az „Erdélyi Gazdasági Egylet.”

Nyomatott Gámán J. örököse könyvnyomdájában Kolozsvárt.

— HIRDETÉSEK. —

Cs. és kir. szabad. „ADRIAI“ BIZTOSÍTÓ TÁRSULAT

alapított 1838-ik évben.

Vagyonbiztonsági tőkéje 34 millió forint.

A magyarországi igazgatóság intézője: br. Podmaniczky Frigyes.

E társulat, mely 56 éves fennállása óta 76 millió frtot fizetett ki károk fejében, biztosít a legjutányosabb feltételek mellett:

tűz- és robbanási- valamint jégokozta károk ellen,

továbbá az *emberek életére, halál és elérési*, valamint *kiházasítási* esetekre.

Erdélyrészi vezérképviselőség Kolozsvárt:

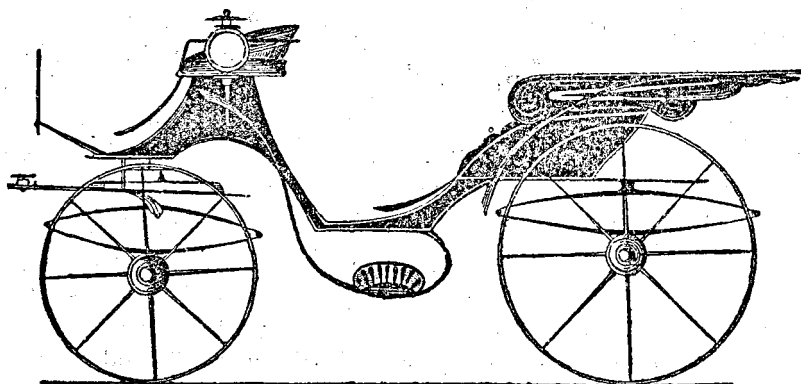
Szekula Ákos,
vezérfelügyelő.

Gr. Teleki László,
helyett. titkár

A berlini nemzetközi ipar-műkiállításon 1895-ben díszoklevéllel, arany keresztel és nagy éremmel lett kitüntetve.

Udvari András (kocsi-készítő)

Kolozsvárt, Hidfő-utca „Zöldfa“-vendéglő mellett.

Bátorkodom fölhívni a nagyérdemű közönség becses figyelmét üzletemre hol készítek mindennemű **ruganyos fényüzésű kocsikat**; elvállalok **nyerges, szatler**) és **fényező munkákat** a legjutányosabb ár mellett.

Megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközlök.

Raktáromon mindig nagy készletet tartok megtekintés végett s a nagyérdemű körönség rendelkezésére állok.

Nagybecsű pártfogását kérve

tisztelettel

KÜHNE E.

gazdasági gépgyára Mosonban.

(Alakult 1856. évben.)

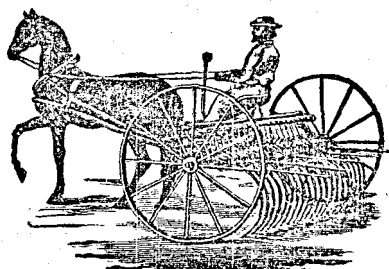
Főraktár: Budapest, Váci körút 57a. sz. saját házban.

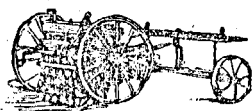
- Ajánlja a beállott idényre: mivelő eszközeit, lókapákat, töltőgetőit új répagyomláló lókapáit.

Amerikai rendszerű Hollingsworth-, Heureka- és kedvencz-szénagereblyék.

2 és 4 lócrejű járgányos eséplőkészletek, szintén tisztítószerezettel is, rosták, konkolyozók, nagy készletben vannak raktáron.

Hungária-, Jubileum- és Mosoni Drill, legjobb sorvetőgép hegyes vidékre, és minden más gazdasági gépek mindég készletben.

MONTANIA.

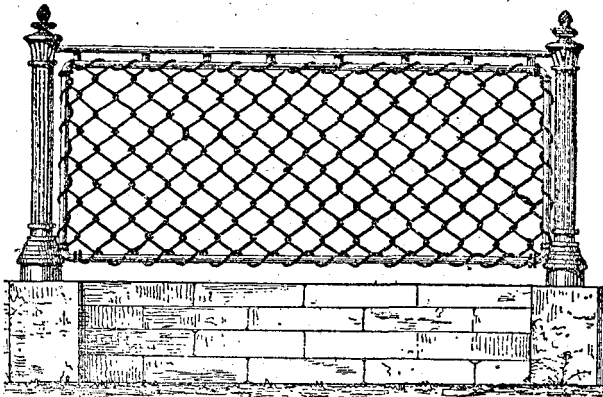
A jelenkor legjobb sorvető gépe, úgy lapályos, mint hegyes vidékre; továbbá **Hungaria, Patria és kézi szórva-vetőgépek**; ekék, rosták, amerikai szénaforgatók, tricurek, valamint az összes gépek és eszközök a mezőgazdaság részére leg-olesőbban kaphatók

Müller és Weisz cégnél

BUDAPESTEN, Váci-körút 76.

LÉBER GYULA

első erdélyi sodrony szövet-fonat és szitaáru gyára KOLOZSVÁRT,
Torda-utoza, Nagy testvérek volt sirkő-raktárában.

Ajánlja minden e szakba vágó munkáit, ugymint: kertek, erdők, vadaskertek, szállók, sírhelyek stb. bekerítéséhez való **gépfonatalt**; majorsági udvarok **fonattal való bevonását**; pincze, padlás, felső világossági, magtár és éléskamara ablakok **restélyzatát**; **áthányó rosták** szén, koks, kavics, föld- és porond válogatásához; **szikra fogók** cséplő- és egyéb gépekhez.

Nemkülönben zöldre festett **légy szövet szelelő-rosták**, **Backer-féle rosták** és egyébféle sasználatra **vas-, réz- és ozinszövetek**, **sirkosarak** különféle mintákban; **Kruppa sodrony szegélyzetek** különféle mintákban, fakeretbe foglalt **rosták, szíták** különféle czelokra. igen erősen készítettnek és gyári árak szerint számíttatnak.

Aozél tüskés sodrony kertek, delelők stb. bevonásához jutányos árért fel is huzatik.

Képes árjegyzékkel kívánatra ingyen és bérmentve szolgálók.

A nagyérdemű helyi és vidéki közönség becses pártfogását kérve
teljes tisztelettel:

LÉBER GYULA.

Magyar Jelzálog Hitelbank

képviselősége. Kolozsvárt.

Alaptőkéje **25** millió arany forint.

Elnöke Széll Kálmán, Magyarország volt pénzügyminisztere.

4 és 4½ **százalékos jelzálogkölesönöket** nyújt földbirtokra 50 évi törlesztés mellett, 5 és 5.40%, nagyobb városokban fekvő házakra 40 és 36 évi törlesztés 5.40 és 6% annuitás mellett. — Elad 4 és 4½ **százalékos zálogleveleket**, 3%-os nyereséymkötvényeket.

Kolozsvárt, Jókai-uteza 2. sz. (Rhédey-ház. I. em.)

MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETE

BUDAPEST, Alkotmány-utca 31.

A szövetséget célja: I. Olesó közvetítés gazdas. felszerelési és fogyasztási cikkek beszerzésénél. II. Mezei gazd. termények legelőnyösebb értékesítése. III. Hitelnyújtás a tagok részére.

Üzleti berendezés. Sürgönczim: Mezőgazdák, Budapest. — Hiv. óra 1/29 —1-ig és 2—5-ig. — Áruraktár czime: M. Á. V. nyugoti pályaudvarán levő közraktár-vállalat XX. számú raktár.

Bizomány-osztály. Hadseregellátás. Gabonaeladás. Erőtakarmányok vétele. Fedezeti tőzsdei kötések.

Áru-osztály. Összes gazdasági cikkek a legkiválóbb minőségben. Építkezési anyagok. Gazdasági vasneműek. Gyapju és hizott marha bizományi értékesítése.

Vetőmag-osztály. Mindennemű vetőmagvak megvétele és eladása. Eredeti külföldi magok. Héremagok béróstatva.

Gazdasági gép-osztály. M. kir. államvas. gépgyára mezőgazdasági gépeinek szövetségi képviselősege.

Adriance Platt & Co. new-yorki kasszáló, marokrakó és kéveköto gépeinek kizárólagos képviselőse.

V. Vermorel-féle Éclair-permetező kizárólagos képviselőse.

Csonka-Bánki-féle petroleummotorok mezőgazd. képviselőse.

Mindennemű kipróbált solid kivitelű gazdasági gép jutányos beszerzése.

Gazdasági géptelemek, malmok, takarmányos és tejes kamarák berendezése.

A szövetséget alapszabályait és hetenkint egyszer megjelenő „Üzleti Értesítő“-jét bárkinek ingyen és bérmentve megküldi. 3—6

MC. CORMICK ARATÓGÉPEK

---

a világon a legjobbak.

Kévekötovel vagy a nélkül, továbbá **Mc. Cormick fűkaszalók**, eredeti amerikai **fűgereblyék** és **fűforgatók** kaphatók legjutányosabban

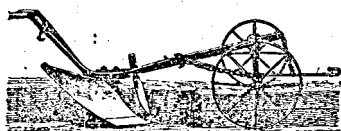
MÜLLER és WEISZNÁL
BUDAPESTEN, Váci-körút 76.

KISS ERNŐ vaskereskedő Kolozsvarát.
Ajánlja dűsan felszerelt
vas- és gazdasági eszközök raktárát.

Bächer Rudolf es. és kir. szab. ekegyáros.

Budapesten, Váci-körút 78. szám.

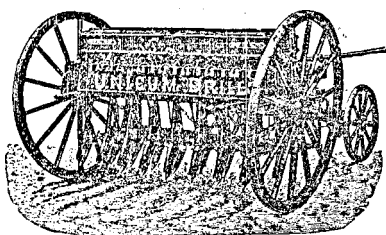
Egyedüli gyárosa a legujabb „keményített páncél-aczél“-kormány lapos aczél-ekéknek. *Megpróbálás* végett készséggel küldök ekéimből.

3-7

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

MELICHÁR FERENCZ

CS. ÉS KIR. SZAB. KIZÁRÓLAGOS VETŐGÉPGYÁROS.

BUDAPEST,

váci-körút 78. szám.

Az „UNICUM“ vetőgép az egyedüli és legjobb vetőgép, mely hegyes és sík talajon egyaránt tökéletesen dolgozik. — Számos elismerő nyilatkozat. — Az osztrák-magyar birodalom legnagyobb vetőgép-raktára. — Évi gyártás 2500 vetőgép. — Árjegyzékek bérmentve küldetnek.

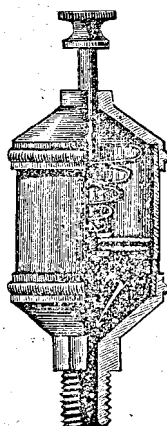
3-7

Önműködő

kenő-szelenczék

Tovotte-zsirrál.

Minden gépnél
alkalmazható.

80%

olajmegtakarítás

olajjal szemben.

Gőzcséplőgépeknél
nagyon előnyösnek
bizonyult.

Ajánlunk kísérleti mintákat; meg nem felelőt visszafogadunk. Bővebb leírást és árjegyzéket kívánatra bérmentve küldünk.

KANN és HELLER.

BUDAPEST,

Váci-körút 62. szám.

Jelentés az „Erdélyi Gazdasági Egylet“ állatkiállítási szakosztályának 1895. évi működéséről.

Tisztelt Közgyűlés!

Szakszótályunknak, mely ez év június 19-én lépett fennállásának 14-ik évébe, folyó évi életnyilvánulásáról, működéséről van szerencsénk a következőkben egy áttekintő képet adni:

Az előző két év után, melyekben a szakszótály kifejtett munkásságát, előkészületeit — az ismert sajnálatos körülmények miatt* — eredmény nem követhette, kétszeresen örvendetes annak ezidei ténykedése, melylyel alapszabályszerű céljához: Erdély állattenyésztésének emelésére kiállítások rendezése által hatni — egy lépcsővel újra közelebb jutott.

Állatkiállítási szakszótályunk ez évi beléletét, belső adminisztratív működését és változásait mutatják a következő — röviden summázott — adatok:

Az év elején volt a Szakszótálynak 157 élő részvényes tagja, kik összesen képviseltek 312 részvényt. Az április hónapban szétküldött körirat és ezzel kapcsolatos taggyűjtési akció következtében a tagok száma 4-el, a részvényeké 5-el szaporodott.

Ez év május havában részvényes új tagokul beléptek szakszótályunkba: Dr. Brassay Sámuel 1 részv., Ürmössy Jenő 1 részv., Zeyk Albert 1 részv. és gróf Toroczkay Miklós 2

* 1893-ban egészségügyi okokból betiltatott, 1894-ben a helyiségek nagy része tűz által pusztult el.

részv. és így jelenleg a szakosztálynak 161 élő tagja van, kik összesen 317 részvényt képviselnek.

Idei zárszámadásunk 16829 frt 47 kr. *bevétel*, 9271 frt 18 kr. *kiadás* és 1896. évre készpénzben átvitt 7558 frt 29 kr. *maradvánnyal* zárult.

Végrehajtó bizottsági ülés volt ez év folyamán 8. Az üléseken átlag mindig részt vett 11 tag. A nyolcz ülésen hozott összesen 57 határozat, melyek valamennyien a folyó évi kiállításra vonatkoztak, vagy azzal szoros kapcsolatban állottak.

Állatkiállítási bejelentés, tudakozódás és más erre vonatkozó ügydarab beérkezett és elintéztetett összesen 412 darab.

Idei XI-ik tenyészállat-kiállításunk megtarthatása céljából az előző éviéknél jóval több utánjárásra és nagyobb anyagi áldozatra volt szükség. Helyiségeink ugy terjedelem, mint használhatóság szempontjából, igen sok kívánni valót hagytak fenn — a tavalyi tűzkár után. A szükséges új építkezések és átalakítások 3275 frt 68 kr. befektetést tettek elkerülhetetlenné. És ezen rekonstrukciónális működése a szakosztálynak ki kellett terjedjen még egy akadályozó külső áramlattal való folytonos küzdelemre is, mely állatkiállításainknak jelen színhelyéről — minden józan ok és jog nélkül való — tollalását tűzte ki célul . . .

E nehéz viszonyok daczára, idei állatkiállításunk ugy anyagilag, mint erkölcsileg — meglehetősen sikerültnek mondható.

Eltékintve a befektetésektől, a kiállítás összes regije kitett 5995 frt 50 krt. mely összeggel szemben bevétel volt 6002 frt 89 kr. Maradvány: 7 frt 39 kr.

XI-ik tenyészállat-kiállításunkon kiállítva volt 95 drb. különböző fajtájú ló, 14 négyes és kettős fogat, 146 darab szarvasmarha, 101 törzsbarmfi és több gép és állattenyésztési felszerelés — kollekció.

Aranydíjat nyert: 55 tenyésztő, pénzdíjat: 41. A kiadott díjak értéke: 4512 frt 65 kr. Ezen díjak fedezéséhez az állam hozzájárult 3704 frttal, Kolozsvár városa 100 frttal, magáno-

sok 92 frt 2 krral, a fenmaradó 616 frt 63 krt a szakosztály pénztára fedezte. 36 tenyésztő nyert ezenfelül dicsérő oklevelet.

Kiállításunkon kéviselve volt Erdély minden vidéke. A behozott anyag minősége ismeretes, elmondhatjuk, hogy — ez évi viszonyainkhoz mérten és arányitva — nem állott a megelőző kiállításé mögött. A lóosztályban a televérek csoportja és a könnyü teher alá való háttas lovak alosztálya volt érdekesebb példányokkal képviselve. A külön pályázaton részt vett 4-es és 2-ös fogatok szintén tanulságos tárgyai voltak kiállításunknak.

Fontosabb és szembetünőbb volt azonban ezeknél a szarvasmarhák osztályában tapasztalható változás: egy helyes irány követése, mely a tiszta eredeti magyar-erdélyi fajta kultiválását, fejlesztését tüzte ki czélul. Ezen haladás, mely igen helyes tanulságul szolgálhatott a kiállítást látogató gazdák részére, leginkább észlelhető volt a 2—3 éves bikák csoportjában, mely a kiállítás anyagának legjelentősebb részét képezte.

Baromfi kiállításunk, melynek elhelyezéséhez semmi régi helyiségünk nem volt, úgy, hogy teljesen új ketreczek építése volt szükséges, szintén elég sikerültnek mondható és a látogató közönségre nem kevés vonzó erőt gyakorolt.

A mi kiállításunk előkészületeit, szervezését, rendezését és lefolyását illeti, az — nagyon kevés kivétellel — az eddigi nyomokon és módon intéztetett. Az erre vonatkozó tapasztalatok, esetleges hiányok, módosítások és javítások megvitatására később fog alkalom adatni

Végül, ha megemlítjük, hogy kiállításunkat Földmiveltésiügyi minisztériumunk több magasrangú tagja és erdélyi részünk legelső nagybirtokosai és állattenyésztői is számosan meglátogatták — bizvást meglehetünk elégedve annak erkölcsi sikerével, mely az idejé nehéz előzmények után nem is lehetett volna sokkal jobb és nagyobb.

*

Meg kell emlékeznünk ezuttal még szakosztályunknak egy ezidei másik és főképp hazarészünk lótenyésztésének his-

toriájában maradandó nyomot hagyó, fontos — sőt közgazdaságilag is nagyjelentőségű — akciójáról, mely intenióját a fogarasi, egyetlen erdélyi állami ménes felozlatásának tervbevétele alkalmából nyerte.

Ismeretesek a tisztelt közgyűlés előtt e mozgalom előzményei és így ez alkalommal csak vázlatosan említjük fel a szakosztálynak abban való szereplését.

Az augusztus 30-iki gazdaértekezlet tette ez ügyben a kezdeményező lépést, melynek határozata folytán a további akció szakosztályunk kezébe adatott.

Szakosztályunk küldöttsége e hó 3-án adta át Földmívelésügyi Miniszterünknek azt a feliratot, melyben egy Erdélyben fentartandó állami ménes feltétlen szükségessége hangsúlyoztatik. Ismeretes a Földmívelésügyi Miniszter ur ez alkalommal adott válasza és ígérete, mely szerint nem idegenkedik egy más helyen és iránynyal felállítandó ménes alapításától, ha erre nézve konkrét és szakszerű előzetes javaslatok tételnek az illetékes körökből.

Az ügy ezen stadiumában kérte fel szakosztályunk az »Erd. Gazd. Egylet«-et, hogy azt hathatós támogatásába vegye.

Az »Erd. Gazd. Egylet« e kérés következtében a további akciót elhatározván, az ügyet f. hó 10-én tartott ülésében teljesen a kezébe venni határozta.

Legyen szabad végül még felemlitenünk, hogy ez évben szakosztályunk állattenyésztési és ezzel rokon tárgyú megkeresésekre 54 esetben adott felvilágosító választ.

Ezekben előterjesztvén tiszteletteljes jelentésünket, kérjük annak szives tudomásul vételét.

Kolozsvártn, 1895. november 13-án.

A végrehajtó bizottság nevében:

Tokaji László,

egyleti titkár.